

בס"ד

גליון מוגדל מיוחד
להגל' יומא דהילולא
של דבני הק' בעל
ה'שמחה ישראל' ז"ע

מבוא וסיכום
ללימוד המאמר השבועי
מתוך הספה"ק

אמרי מנחם

פרשת וארא [יג]

שלא שם חלקנו כהם - החיוב לזכור תמיד את גודל
יקרת מעלתו וחשיבותו ולהבדל מכל האומות

לקראת שבת לנו ונלכה

שאלות וחידודים בפרשה

פתחי אמרי מנחם

יוצא לאור ע"י מרכז חסידי אלכסנדר בארה"ק
לעידוד הלימוד השבועי העולמי ולימוד חומש ורש"י
שנתקן בהוראתו ובהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

תוכן הקונטרס

- לקראת שבת וארא - מברכים שבט לכו ונלכה ד
- הלימוד השבועי - וארא אות יג..... יב
מבוא למאמר / תוכן המאמר / אמרי מנחם / ביאורים / סיכום / הוראה למעשה
- חומש ורש"י בפרשת השבוע שאלות ותשובות / היכן מצינו..... כז
- שפתותיו דובבות - אמרות טהורות מדברי תורתנו של רביה"ק זי"ע..... לד
- פתחי אמרי מנחם - ליומא דהילולא של רביה"ק הישמח ישראל זי"ע..... מב
- מפי ספרים וסופרים - עוברות והליכות..... נא

שבת מברכים חודש שבט [ש'נשמע ב'שורות ט'ובות]

המולד יהיה יום ש"ק שעה 8:46 ותשע חלקים.

ראש חודש שבט יהיה ביום השני
הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

התורה והברכה

לכל המסייעים בהוצאת קונטרס זה
שלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

לתגובות והערות [ולהצטרפות לרשימת התפוצה]

imreimenachem@gmail.com

כמו"כ ניתן להשתתף בהוצאות הגיליונות הבאים בכתובת הנ"ל

הלימוד לשבוע הבא:

בא אות ב

הנושא: קנאת סופרים תרבה חכמה - גם לגורם הקנאה.

ברצוני לבקש, כאשר לאחרונה הושלמה הדפסת ספרו של כ"ק אמו"ר זצללה"ה זי"ע, ספר הק' אמרי מנחם, ומפרסמים בכל שבוע מאמר אחד "א לייכטער שטיקל ש'העולם' לומד בצוותא חדא, אבקש בזאת מה'עולם' כאן שיצטרפו ללימוד זה, וזה יהיה לנחת רוח לאמו"ר זצללה"ה שהיתה בקשתו להדפיס את הספר כדי "או יודן זאלן לערנען אין דעם" "און דאס וועט זיין אונזער התחברות והתקשרות וייטער".

דברי פרידה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במוצי'ש המאחדות בארה"ב, סיון תשע"ז

לעשות רצון צדיק

הלימוד השבועי העולמי

בספה"ק

אמרי מנחם

"בעהט איך למעשה יעדער איינער פון אונז זאל נעמען כאטש איינמאל א וואך קובע זיין א שיעור און דעם ספר..." (בקשתי שכל אחד מאתנו יקבע שיעור ללמוד בזה הספר לכל הפחות פעם אחת בשבוע).

מתוך ד"ח מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במקדמו סיום השלמת הספר - י"ז אדר תשע"ז

פטרון פרשת וארא

ידידנו הנכבד הודצו"ח
הרה"ח ר' שאול יחיאל מרגליות שליט"א
נו"נ ב"ק מרן אדמו"ר האמרי מנחם זי"ע

לזכר ולטובת נשמת ב"ק אדמו"ר
מזדה מורנו רבי ירחמיאל ישראל יצחק
בן מזדה מורנו רבי יחיאל זצוקללה"ה
בעל הספה"ק ישמח ישראל זי"ע
ליזמא דהילולא ב"ט טבת

זכות רביה"ק זי"ע וזכות זיכוי הרבים תגן עליו ועל ב"ב
להיוושע בכל מילי דמיטב ולהתברך בשפע רב
ולהצלחה בכל העניינים
אכ"ר

לקראת שבת וארא - מברכים לכו ונלכה

הכנה לשבת קודש במשנת החסידות ורבוה"ק זי"ע

שימו לב אל הנשמה!

השלה"ק זי"ע מביא פיוט מאחד הספרדים הקדמונים בשם רבינו שמעיהו זצוק"ל, וכותב על פיוט זה: והירא את דבר ה' ירגיל עצמו לאומרה בכל בוקר. ולאור דברי השלה"ק מובא הפיוט בהרבה סידורים בין התפילות שקודם התפלה, והוא הפיוט הידוע כמעט בפי כל של: אודה לקל לבב חוקר ברן יחד כוכבי בוקר, [ופירושו: אודה לקל אשר הוא חוקר ובודק מחשבות בני אדם, בעת שמרננים אליו יחד כל כוכבי בוקר].

צדיקים היו אומרים על פיוט זה שזו היא "פיוט הנשמה" - א נשמה'דיגע גיזאנג. כלומר פיוט המיוחד להתבוננות על "מהות נשמת האדם הטהורה", לדעת את גודל ערכה ורום מעלתה, ומזה יתחזק האדם ויזכור כמה צריך לשמור על הפקדון הגדול הזה, ואכן, חז"ל תיקנו לנו לברך בכל יום ברכה מיוחדת על זה והיא ברכת אלקי - נשמה, שהיא אחת ממאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום, והיא הודאה על יצירת הנשמה, ומקורה בגמ' ברכות (טו) כי מתער [כאשר מתעורר] אומר אלקי נשמה וכו', ובירושלמי (ברכות פ"ד ה"ב) אמרו: כשמתעורר האדם צריך לברך ברכת מחיה המתים [כיון שהגוף היה בבחי' מת בשנתו, והחיה אותו הקב"ה ע"י שהחזיר לו את נשמתו], וכתב על זה בעל "שבלי הלקט" (הלכות תפילה סי' ב) דבר נורא, שהבבלי ג"כ סובר כהירושלמי שצריך לברך מחיה המתים, וזהו ברכת המחזיר נשמות לפגרים מתים שכתוב בבבלי, אלא שחכמי הבבלי תיקנו לנו הקדמה לברכה, שקודם שהאדם מודה להקב"ה על החזרת הנשמה, שידע את מהות הנשמה ומקור מחצבתה.

לא מצאנו עוד ברכה שחז"ל הקדושים, יתקנו לה הקדמה כמו בברכת הנשמה. והורו לנו בזה כי אי אפשר לברך ולהודות על הנשמה קודם שיודעים את מהות הנשמה ומקור מחצבתה!!!...

בכל בוקר צריך האדם לעמוד ולשגן לעצמו: נשמה שנתת בי... גיוואלד, די הייליגע נשמה... די לעכטיגע נשמה... טהורה היא... א שטיק טהרה א געטליכקייט - נשמה אלקות.

אף שהמלאכים אינם מזכירים את שם ה' אלא לאחר ג' תיבות: קדוש קדוש קדוש ה', וישראל שהם למעלה מן המלאכים רשאים להזכיר שם ה' לאחר שני תיבות: שמע ישראל ה', ברוך אתה ה'. אבל עכשיו בבוקר כשנעור משנתו, כשהוא עדיין זך ונקי, ועדיין לא נכנס בו שום הרהור רע וגשמי! כד מיתער! מיד כשהוא קם! אומר מיד אלוקי, מזכיר את שמו הגדול ללא שום הקדמה!!!...

מהיכן יש לך את העוז והגבורה – את האומץ להזכיר את שמו יתברך ללא שום הקדמה???, והתשובה לכך היא: **נשמה שנתת בי טהורה היא**, יש לי נשמה טהורה, אני מחובר להקב"ה על ידה – קוב"ה אורייתא וישראל חד – חד ממש, וכשהנשמה עדיין בטהרתה, אנחנו יכולים וראויים להזכיר את שמו ית' **מיד**, ללא שום הקדמה (עפ"י ספר יחל ישראל, עפ"י ד הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע אמרי פנחס פ' קרה, ובני יששכר חודש תשרי מאמר ב, כ).

ואם חז"ל תקנו לנו ברכת הקדמה כדי להבין את מהות הנשמה ומקור מחצבתה, נוכל להבין היטב את דברי הפייטן הקדמון רבי שמעיהו זצ"ל. ומדוע צוה השלה"ק לאומרה בכל בוקר, לכל הירא את דבר ה'. ונביא להלן שלושה בתים מתוך הפיוט הנורא וביאורו, ובצירוף התרגום הנפלא באידיש שחיברו הרה"ח ר' אלחנן זאב קלאגסבאלד ע"ה הי"ד שהיה שו"ב בטשעביץ:

שימו לב אל הנשמה.	בני אדם! שימו לב להתבונן ולהביט אל הנשמה הטהורה.
לשם שבו ואחלמה.	הרי משולה היא לאבנים היקרות ששמם, לשם שבו ואחלמה.
ואורה כאור החמה.	ואורה חזק כאור החמה בצהריים, שאז הוא מאיר.
שבעתיים כאור הבוקר.	פי שבעה כאור המאיר בתחילת הבוקר.

נעם דיר נאר גוט אין אכט
אז די נשמה די שיינע פראכט
זי זאל נישט קומען צו קיין שאנד
ווייל זי איז א דימאנט און א בריליאנט
דו מוזט דאך וויסען דערפון
אז זי לייכט ווי די זון
זיבן מאל מער ווי פון דער פרי בעגיין. (בוקר – עת עלות השחר)

מכסא כבוד חוצבה.	הנשמה חוצבה מתחת כסא הכבוד ומשם הורידוה.
לגור בארץ ערבה.	לגור בארץ – בעולם השפל הזה שהוא לה כמדבר יבש וצחיח.
להצילה מלהבה.	השגיהו נא עליה להצילה מלהבה של אש הגיהנום.
ולהאירה לפנות בוקר.	למען תאיר בעת הגאולה המשולה לבוקר.

איר שטאם איז לויטער און ריין
פון כסא הכבוד אליין
און מיט איר גרויסע ווערד
פלאנטעררט זי ארום אויף דער וועלד
דארף מען היטון זי
ווי פון א פייער או ווי פון א ברי
זי זאל שיינען און לייכטן יעדען מארגען פרי.

והחזיו הענייה.
הנשמה הנקראת "יחידה" והיא שלמה ונקיה.
כי מי שלא חיה את נפשו בתורה ומצוות ומעש"ט.
איך יזכה לאור בוקר לישראל.

והחזיו הענייה.
יחידה תמה ונקיה.
ואשר נפשו לא חיה.
איך יזכה לאור בוקר.

טוהטס זיך טראכטן אן קלערן
ווי אזוי די הייליגע נשמה צו ערנערן (לחזקה ולתת לה כח)
די נשמה די איינע
די גאנצע די ריינע
ווייל דער וואס געט זיך נישט די מי
ווי אזוי צו שווינען און היטן זי
ווי וועט ער זוכה זיין צו די לכטיגקייט פן דערפרי.

אודה לקל לבר חוקר ברן יחד כוכבי בוקר. געלויבט ביסטו, קודשא בריך הוא, די ווייסט
וואס יעדער טוט און הארצן קלעהרן, איך לויב און דאנק מיט מיין געזאנג, צוזמען מיט אלע
מארגנשטערן.

ש-י-מ-ו ל-ב א-ל ה-נ-ש-מ-ה!!!...

זו היא הזעקה שיוצאת מרבינו שמעיהו לכל אחד ואחד.

אבל בשביל לשים לב אל הנשמה. זיין א נשמהדיגע איד, יהודי עם נשמה. צריך הרבה
"חכמה", כדברי הזוה"ק (פ' בהעלותך דף קנב): **חכימין עבדי דמלכא עילאה דלא מסתכלי אלא
בנשמתא דאיהי עקרא דכלא אורייתא.** [חכמים - הם עבדי המלך העליון שאינם מסתכלים רק
בנשמה שהיא העיקר של כל התורה... (כוונת הזוה"ק להסתכל בכל דבר בפנימיות ולא בחיצוניות ע"ש, אבל גוף
הדברים שייך גם לענייניו דו"ק)].

ומהיכן לוקחים את החכמה???...

ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו... ונתן לנו תורת אמת... תורת רבותינו הקדושים ז"ל זי"ע, לקראת
**שבת הגדול - "שבת יארצייט" יומא דהילולא רבה של רבינו האלוקי, רבן של כל בני הגולה, כבוד
קדושת מרן אדמו"ר הגאון והקדוש רבי ירחמיאל ישראל יצחק בעל "ישמח ישראל" צוקללה"ה
זי"ע, הוספנו מדור מיוחד לכבודו ולעילוי נשמתו הטהורה [כפי בקשתו בגודל ענוותנותו], ובו
מאמר מפרשת שמות אות א אשר השאיר אחריו בכת"ק, והוא מאמר קדוש ונורא הוד מיוחד על
עבודת ימי השוכבי"ם, עם עוד הרבה ליקוטים נפלאים מאמרותיו האטהורות, ומאמרי רבינו זי"ע
שדיבר אודותיו בהזדמנויות שונות ובפרט ביום ההילולא שלו, כפי אשר עיניכם תחזינה מישרים],
ובמאמר זה המאירת עינים ומשמחת לב, וכן המאמר של כ"ק מרן רבינו האמרי מנחם זי"ע, פרשת
וארא את יג, המאמר השבועי הנלמד בין כל אנ"ש די בכל אתר ואתר הי"ו. יוכל לשאוב משם מלא
חפניים חכמה ודעת עם עצה נאמנה לכל זה, הפוך בהם והפוך בהם דכולא בהם.**

עם מאמרם של רבותינו הישמח ישראל והאמרי מנחם זי"ע נלמד דברי חכמה ודעת, בראש וראשונה נלמד מהי נשמה?, איך חיים עם הנשמה?, איך מתקשרים עם הנשמה?, ווי אזוי איז מען א נשמי'דיגע איד?!!! וזהו החלק הראשון של העבודה: שימו לב אל הנשמה, לשם שבו ואחלמה.

לאחר שיבין האדם מהו הנשמה, אפשר לבקש ממנו ברחמים, אנא ממך! אתה יהלום! אתה מרגלית יקרה! פנינה מיוחדת - יחידה תמה ונקיה! ר' איד! בבקשה ממך גיוואלד! האב רחמנות שמור עליה מכל משמר להצילה מלהבה! אל תזלזל בה, אל תשרוף אותה, אל תתן לה להתגולל בראש כל חוצות, אל תעמיד אותה בחברת חברים לא טובים. אל תעמוד אתה - לא בעצת רשעים ולא בדרך חטאים, ולא במושב לצים רח"ל - לא ולא !!!... אל תתן לה לראות את כל הכלי משחית למיניהם, בשם כזה או אחר, עם הכשר ובלי הכשר. לצורך [כאילו] פרנסה וכיו"ב, כל מיני שמות שהיצה"ר ממציאם חדשים לבקרים. אל תראה לה את כל הכתבי פלסטר, מינות ואפיקורסות, ליצנות וזלזול תלמידי חכמים ואנשי מעשה, בכל אלו ועוד - בקהלם אל תחזד כבודה... ושם אלוהים אחרים לא ישמע על פיך...., תרחם עליה, היינו תרחם עליך - על עצמך, הנשמה שלך היא חייך בעולם הזה, והיא לבדה חייך בעולם הבא.

וכאשר תבין את יקרת ערך נשמתך, והובת שמירתה עליך!.

אז תזכה לא רק לשמרה בסור מרע, אלא גם - ובעיקר בעשה טוב, ולהאירה - ולהחיות הענייה - יחידה תמה ונקיה. בתורה ומצות ומעש"ט, כי אז - ורק אז אפשר ללמוד תורה ולהיות מקושר ומחובר עם התורה, ולחיות חיי נשמה. ולדברי רבינו זי"ע במאמרו הנזכר, זהו סוד כל הענין של גלות מצרים וגאולת מצרים, כאשר שוכחים את הנשמה, ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם... זהו גלות מצרים. וכאשר יודעים את רום ערכת וחשיבות הנשמה, ושם ה' נקרא עלינו, זו היא גאולת מצרים, וכדברי מרן רבינו הישמח ישראל במאמר המובא בקונטרס זה: ...ונתוסף בנו דעת והכרה יתירה לדעת "יקרת נשמתנו מאין היא באה ולמה היא באה לעולם... ובכח הזכרון והתחזקות הזאת יצא אדם מכל המצרים שלו".

שתרחמני עוד בגלותי לגאלני.

לדברי בעל התולדות זי"ע (צנפת פענח פ' יתרו) הגלות והגאולה עדיין קיימת עד היום הזה, וכלשונו הק': נודע סוד גלות מצרים וגאולת מצרים שיש בכל אדם וכל זמן, בעבר ועתיד והווה, ומה שהיה הוא שיהיה". גם היום מסתובבים בינינו אנשי גלות מצרים. גלות יידן, ואנשים שבי"ה כבר יצאו מהגלות, ואשרי מי שלא נכנס לשם בכלל, ומי שנכנס ימהר ויצא משם, אוי רבוש"ע, האב שוין רחמנות, העלף מיר טאטע, שתרחמני עוד בגלותי לגאלני ולעורר לבי לאהבתך...

ישנה תופעה ידועה של אדם המתעורר מדי פעם ואף מקבל על עצמו קבלות והחלטות חשובות, אך כשהדברים באים לידי מעשה, היצה"ר משתלט עליו ואינו נותן לו להוציאן לפועל. ומה פשר הדבר, היכן הן כל קבלותיו והחלטותיו. ויתר על כן יש מציאות של "ער ויינט ווי א ביבער און גייט אין פאסקע". כמובאר בבית אברהם מסלונים זי"ע (בשלה, ד"ה מה תצעק אלי, ובכ"מ) המשל לחיה הנקראת ביבר, שטבעה מאלץ אותה לשוב תמיד על פסיעותיה הקודמות, והציידים מעמידים לה מלכודת בדרכה, וכשהחיה רואה כי עומדת היא ליפול אל המלכודת, היא עומדת ובוכה זמן ממושך, אך מאחר שאינה יכולה לשנות את טבעה היא ממשיכה ללכת על עקבותיה ונופלת אל

הבור. כך יש מציאות שאדם נוהג כחיה זו, הוא לא מסוגל לשנות את הדרך שהורגל בה, וכאשר נוכח לראות שדרכו מובילה אותו לעברי פי פחת הוא מתמרמר ובוכה, אבל ממשיך הלאה באותה דרך, מפני שאיננו מסוגל לשנות את דרכו. והרי זה תופעה מבהילה שקשה מאד להבינה, שאדם מתמרמר ובוכה אך איננו ברשותו לפעול כרצונו, או שמתעורר בהתעוררות חזקה ומקבל קבלות והחלטות בענינים שונים הנוגעים לחיי נפשו, ומשום מה אינו יכול לבצע את החלטותיו. ומה היא בסופו של אדם כזה? ואיה תקוותו...

הגורם לכל זה הוא, כי האדם הזה חי חיי גוף חיי בהמה, ולא חיי נשמה, הגוף הוא בלתי יציב, נתון למצבים ושינויים, הוא חי לפי אקלים, לפי סביבה, ולפי סיבות שונות ומשונות, ולכן יצרו מתחדש עליו בכל יום!.. ולעומת זאת הנשמה היא חלק אלקי ממעל, וכמו שהשורש, שהוא ה' אלוקים אמת, יציב ונכון וקים לעד, אני ה' לא שנית, כמו כן החלק של זה. שהיא הנשמה הטהורה, אין בחלק אלא מה שבכלל, גם הנשמה היא אמת ויציב לעד, וכאשר האדם זוכה להתנתק מחיי ההבל של הגוף הבהמי, ומתחבר ברעיונו אל הנשמה הטהורה, אז כל חייו משתנים, וכל מהותו נהפך למציאות אחרת, מציאות של "ואני קירבת אלוקים לי טוב!", הוא מתהלך בגן עדן בעוה"ז, טוב לו. הוא מלא שמחה וחדות חיים והוא נותן שבח ושירה והודיה להש"ת על כל רגע ורגע שהוא זוכה לקירבת אלוקים, להרגיש את הקב"ה, לחוש את הנשמה, אה! איך בין א נשמה איד, איך בין גליקלעך, אני מאושר! אשרנו מה טוב חלקנו. ועם כל השמחה - ולמרות כל השמחה שיש לו, אינו שבע והוא יכול ללמוד לא רק שעות רצופות, אלא ימים ושבועות ברציפות, ואינו שבע, הוא משתוקק לעוד ועוד, וגם הנפש לא תמלא, כי היא מעולם התענוגים וכל רצונה להתקרב ולהתדבק בשכינה הקדושה, ולהתענג מזיו השכינה.

וחיי צער תחיה - אשריך וטוב לך...

פעם שאל אחד את החזון איש צוק"ל על דברי המשנה באבות: כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושה כן אשריך וטוב לך. ודרשו חז"ל; אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. איך אפשר להבין את דברי המשנה, בשלמא טוב לך בעוה"ב מובן, אבל אשריך בעולם הזה? היתכן שאדם שחי חיי צער הוא אדם מאושר בעוה"ז?!. החזון איש ברוב חכמתו לא הסביר לו את המשנה אלא שאל אותו: דו האסט שוין פראבירט?, האם נסית כבר?... כלומר אי אפשר להסביר את זה, רק מי שמנסה את דרך החיים האלו מבין איזה חיים מאושרים יש לו!...

וביאור הדברים: כי האדם שחיייו הם חיי נשמה ולא חיי גוף, הוא מרומם על כל חיי הארציות ורדיפת הגשמיות, כל מבטו והשקפתו הוא מבט גבוה ומעמיק ורחב, וכל רגע שהוא מצטער על התורה ועל העבודה הוא שש ושמח כמוצא שלל רב...!, בבחינת 'לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי' למרות המצב של "אבדתי בעניי" עם כל זאת הוא מקבל את כל חיותו מ"תורתך שעשועי" התורה"ק משעשעת אותו ומביאה לו את כל אושר החיים, אוי געוואלד! כמה אומלל הוא האדם שמחפש את האושר המדומה בתוך האומללות האמיתית רח"ל...! אין לך אדם שאין לו שעה, שאין לו רגעים של התעלות והתקרבות בדבקות אל השם, או אז הוא מרגיש את מהו האושר האמיתי, בבחינת "רבותכון מה חשיבא קבל ההיא שבחתא...!" וכמאמר הרה"ק מהר"מ מקוברין זי"ע:

וואס פאר אזיסע וועלט, וואס פראליכטיגע וועלט - פאר די וואס ליגן נישט אין איהר, וואס פאר אביטערע וועלט, וואס פאר אפינצטערע וועלט - פאר די וואס ליגן אין איהר, [כמה מתוק ומאיר הוא העולם לאלו שאינם שקועים בה, כמה מר וחשוך הוא העולם להשקועים בה], אלא שהיצה"ר מטיל את כל כובד משקלו בענין זה להשכיח ממנו את התענוג והאושר האמיתי, ומכניסו בעל כרחו לעולם השקר והמדומה וחוצב לו בארות נשברים אשר לא יכילו שום מים...

מהמעשה דלהלן נוכל להבין קצת מהו "חיי נשמה".

מרגלא בפי רבינו האמרי מנחם ז"ע להעיד על אביו כ"ק מרן רבינו האמונת משה זי"ע על גדול יגיעתו בתורה מתוך הדחק, וכפי שכתב במאמרו ליום ההילולא (כג אדר אות 1) בלשונו הטהור:

כ"ק מרן אאמ"ר אדמו"ר זצלה"ה זי"ע נודע לכל באי ביתו כי היה כל מגמתו וחשקו בלימוד התורה, וזכרתי ימים מקדם בתחילת בואנו לארץ הקודש מקום אוה למושב לו בעיה"ק ירושלים תובב"א, שסבל צער יסורי פרנסה ודקדוקי עניות, עד כי היה נתון ברעב ומחסור גדול מאוד, ולא היה בבית אפי' לחם, ועכ"ז הוא הקדוש לא שת לבו אל כל זאת, אלא היה נייער ועומד באמצע הלילה לעסוק בתורה בעמקות, בחדוה ובשמחה, כאילו יש לו בביתו מזון רב, והיה משביע עצמו בלחם התורה ממש, ע"ד שאמרו חז"ל (שוהר טוב משלי לא) אין לחם אלא דברי תורה שנאמר (משלי ט, ה) לכו לחמו בלחמי, וכאשר היה רגיל על לשונו הכתוב (שם קט, צב) לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני, וזה היה כל חלקו וחבלו וכל חיותו, בבחינת כי אם בתורת ה' חפצו (תהלים א, ב), ועי' זה ממילא היה מקודש בקדושת היסוד, בשמירת העינים, בבחינת צדיק יסוד עולם, כמו שהעיד עליו הרה"ק מוהרי"ד מבעלזא זצלה"ה זי"ע שיש לו עינים טהורות, [דער יונגערמאן האט לעכטיגע אויגען], היינו דרגת קדושת העינים שבזה תלוי מדת היסוד. ע"כ.

ובכתבי הקודש אשר לרבינו זי"ע בריש ספר במדבר נאמר:

יכול אני לומר שהיו זמנים שלא היה אצלינו בבית לאכול, אעפ"כ ראיתי לכ"ק אבא זצוק"ל שעמד תמיד באמצע הלילה ולמד כאילו היה כל טוב בבית, בלי שום דאגה, בשעה שלא ידע איך יכלכל הבית בבוקר, ולמדתי גם אני מדרכיו... זוכר אני כמה פעמים שמעתי באמצע הלילה קול תורה יוצא מביהמ"ד הסמוך לדירתי כמה השתוקקות וכלות הנפש היה לי לקום וללמוד... ומסיים שם: מובטח אני שמי שיקבל עליו עול תורה אשריו וטוב לו בגשמיות ורוחניות... אכ"ר.

ועל דברים אלו הוסיף ואמר כ"ק מרן רבינו שליט"א בשוה"ט כג אדר תשע"ג:

וזה היה דרכו והילוכו ועבודתו בקודש של אותו צדיק בעל ההילולא, מרן אא"ז זי"ע, לייקר כל דיבור ודיבור בתורה, בהיות כל מגמתו וחשקו בלימוד התורה, ובכל העתים היה עוסק בלימוד התורה הק' מתוך התמדה ועמל ויגיעה, גם בעת דחק וצער וקושי ר"ל, כאשר תיאר בפעם כ"ק מרן אאמ"ר זצלה"ה זי"ע (אמרי מנחם כ"ג אדר אות 1, וריש חלק ד) את הזמנים הקשים ביותר, שאא"ז זי"ע סבל בהם צער ייסורי פרנסה ודקדוקי עניות, עד כי היה נתון ברעב ובמחסור גדול מאוד, ולא היה בבית אפילו פת לחם, ועם כל זה הוא הק' לא שת אל לבו כל זאת, אלא היה נייער ועומד באמצע הלילה לעסוק בתורה בעמקות, בחדוה ובשמחה, כאילו יש לו בביתו מזון רב, ובזמן שלא ידע איך יכלכל את הבית בבוקר, היה משביע עצמו בלחם התורה ממש, ועסק בלימוד עיני מקוואות בעיון, ואף חידש

בהם חידושי תורה והעלה אותם עלי גליון, כפי שנדפסו בספרו הק' חידושי אמונת משה.

מה רב טובך אשר צפנת ליראיך.

במעמקי הנפש של כל אחד מישראל צפונים כוחות עצומים שנועדו לסייע לו להתמודד עם נסיונות החיים, [עיין ברמח"ל בדרך השם בעניין התפילה ובמס"י בעניין התפילה]. ואמנם לא בקל זוכה האדם לגלותם ולהפעילם, אך כבר הורונו חז"ל שהבא להטהר מסייעין אותו. אחד הכוחות הנשגבים שבמעמקי הנפש הוא כח הדעת, ועל ידי מחשבה בעלמא יש ביד האדם להפוך חולין להקדש. הדעת הוא הכח אשר פועל את הקניינים בתורת "חלות", והוא הנותן את הערך למצוות, וזולתו מעשי האדם הם בבחינת מתעסק בעלמא. מסגולות הדעת לחזק ולהעצים דברים ע"י ההכרה בהם. וכשם שע"י שהאדם מכיר בקדושת השבת, בזה הוא מקדש אותה ומעצים את הקדושה שבה, והיא מצוות הקידוש שנצטוונו לקדשה בדברים, כך ביחס לכוחות הפנימיים הגנוזים בנפשו פנימה, עצם ההכרה בהם מחזקתם ומעצימתם. וכאשר האדם משגן לעצמו שהוא יכול, וכדברי כלב "עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל לה". גם הוא יראה איך שהוא באמת יכול בס"ד, אמנם אין די באמירה בעלמא, אלא עליו להאמין במה שהוא אומר ע"י שיתבונן שאכן בלי ס"ד א"א לעשות דבר, אך עם ס"ד אפשר לעשות הכל. ודווקא המילים "יכול נוכל" הבאות מתוך הכרה באמונה שלימה שבלי ס"ד א"א לעשות דבר ועם ס"ד אפשר לעשות כל אשר חפץ ה', הם אשר חודרות אל תוככי הלב ומחזקות את כחותיו הפנימיים, והם הם אשר נותנים לו את אושר החיים.

לזה כבר נאמר לעיל שצריך ללמוד היטב את המאמרים של רבוה"ק בכלל, ומאמרי הישמח ישראל והאמרי מנחם זכותם יגן עלינו צוק"ל המוכאים בקונטרס זו, והם הם נקודת הפרשה שיש לנו ללמוד משבת זו, לדברי רבינו בקריאת הפרשה אנחנו מכינים את עצמינו ל: "הוצאת את צבאותי מארץ מצרים" היינו להכיר את ערך החלק אלוקי ממעל שבקרבתנו, אשר הוא כדברי הרב בעל התניא חלק אלוקי ממעל "ממש" - א שטיק געטלעכקייטש!... ויחד עם זה את כל האוצר הצפון וגנוז בקרבנו, ועם כל אלה בס"ד עלה נעלה וירשנו אותה...

כי בי חשק ואפלטוהו.

הנה השם של תיקון החטא הידוע עולה מהפסוק: ח"ל ב'לע ו'יקיאנו. ושם זה מורה על מהות הפגם המר, שהוא בולע את כל החיל - העוז והכח של האדם, עד שהוא נשאר כאבן דומם, בשכל אטום, עלה נדף ונפש מרה כלענה, וכדברי רבינו במאמרו הק' בלשונו הטהור: "ישורש הענין בכל זה הוא כפי המבואר מכתבי האר"ז"ל אשר גלות מצרים בא על פגם הברית, היינו כי בסיבת העון המר הזה נפגם הדעת, כדאייתא בתיקונים דעת איהו יסוד, ונסתר החלק אלוה ממעל, כמאמר הזוה"ק מאן דמשקר חותמא דמלכא ביה במלכא לית ליה חולקא באלקא דישראל, ועי"ז ממילא נפגם גם הדיבור כמו שנתבאר, וכנודע מספר יצירה שברית הלשון מכוון נגד ברית המעור. עכלה"ק.

ומבואר בסה"ק שכאשר האדם מתקשר ומתחבר עם התורה הקדושה, ומאיר בקרבו את אור הנשמה, ומחזק את הקשר והיחוד עם קוב"ה ואורייתא, אזי נהפך שם זה לפסוק אחר והוא: כי ב'י

ח'שק ו'אפלטוהו. הקב"ה אומר עליו: יען כי חשק בי, לכן ואפלטוהו, מכל המצרים שלו ברו"ג, ואני יוציא או מהגלות מצרים שלו לגאולה וחירות, ולקחתי אותו לי לעם, להיות לי לסגולה מכל העמים. **ברם!** איך עושים את המהפך הגדול הזה? איך הופכים את מהות השם של חב"ו מן הקצה אל הקצה? מ- ח'יל ב'לע ו'יקיאנו. ל- ב'י ח'שק ו'אפלטוהו?

וכדברי רבינו ז"ע בהמשך ובסיום המאמר, אשר כדרכו בקודש נותן תמיד עצה נאמנה בצירוף תפילה וברכה להצלחת העבודה בזה, וכלשונו הטהור: "על ידי לימוד התורה זוכים לגאולת הדעת, כאמרם ז"ל בגמ' אין דעת אלא תורה, כי באמצעות הדיבור בדברי תורה מתקנים ברית הלשון, ונתקן ממילא גם ברית המעור המכוון כנגדו, ועל ידי זה חוזר ומתגלה החלק האלקי, חלק יעקב, רזא דדעת. וז"פ הזוה"ק לא אתדכי בר נש לעלמין אלא במילין דאורייתא, היינו ע"י דיבורי תורה שהיא בחי' דעת יכולים לבוא לקדושת היסוד שהיא הטהרה, כדאיתא בתיקונים (שם) שבחי' דעת שהוא יסוד איהו סדר טהרות. וזהו מאמר כ"ק מרן אדמו"ר **הסבא קדישא רבינו הזקן מווארקא זצלה"ה זי"ע "די גרעסטע טהרה איז א בלאט גמרא"**, כי על ידי זה זוכים למדת יסוד שהיא הטהרה.

וזהו ענין הכתוב (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, כי באמצעות עסק התורה באים לתיקון היסוד ומשיגים הדעת שהוא חיצוניות הכתר כידוע, על כן זוכים לאריכות ימים, כמבואר בספה"ק מאורות נתן שבחי' אריך שהוא כתר ממנו אורך ימים, וגם זוכים לעושר וכבוד, כי שם שורש כל החסדים, אמן כן יהי רצון.

גוט שבת גוט שבת.

א גוט געבענשטע פריילעכע חודש - יהי החודש הזה סוף וקץ לכל צרותינו תחילה וראש לפדיון נפשנו בגאולה שלימה הכללית והפרטית בב"א.

שבת שלום ומבורך.

שבת שכולו עוז ואורה ומנוחה ושמחה לישראל.

שבת דלאו איהי יומא דגופא כלל אלא יומא דנשמתא, ובשמחתו לא יתערב זר.

שבת שאור לפידי אש' יאירו לצבאות השם את אור הנשמה ולתת את הדעה והדיבור לחי עולמים.

עלינו לשבח לארון הכל... שלא עשנו כגויי הארצות שלא שם חלקנו בהם וגורלנו ככל המזונם.

במאמר נורא ונשגב זה יבאר רבינו את גודל מעלת יקרת רום ערכו וחשיבותו של איש ישראל, אשר שם ה' נקרא עליו. שהוא נקרא בכינוי **"צבאות השם"** שהוא שם קדוש משמותיו של הקב"ה, ולכן הוא נבדל מכל אומה ולשון, כי רק בו יש חלק אלקי ממעל ממש, והוא היכל השם, וצריך לזכור תמיד את גודל יקרת מעלתו וחשיבותו, ולדעת שהקב"ה לא עשהו כגויי הארצות ולא שם חלקו בהם, ואין לו שום שייכות עמהם, ואסור לו להתערב בהם וללמוד ממעשיהם ח"ו, אלא לייקר את ערך חשיבותו וסגולתו מכל העמים שרק הוא נבחר להיות אחד מצבאות השם.

במאמר זה יבאר רבינו בעומק שגלות מצרים היא "גלות הדעת והדיבור", שכאשר הדעת הוא בגלות ולא יודעים או שוכחים מגודל יקרת המעלה והחשיבות של איש ישראל, ומתערבים בגויים ולומדים ממעשיהם, אזי נפגם כח הדיבור ששורשו מצד החלק אלקי ממעל שבאדם, ואי אפשר לפתוח את הפה לדבר לפני השם דברי תורה ותפילה, וכל זה בא מפגה"ב, שהוא שורש פגם הדעת, ונסתר החלק אלקי ממעל ועי"ז נפגם הדיבור, כי ברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור. וזה היה תכלית יציאת מצרים, לגלות אצלם את החלק אלקי ממעל, שידעו את גודל ערכם וחשיבותם, שהם לכרם היכל ה' המה ושם שמים נקרא עליהם.

וכדרכו בקודש לתת עצה נאמנה לכל דבר, נותן גם בזה עצה איך לצאת מגלות זה, לתת את הדעה והדיבור לחי עולמים, שיתבונן ויכיר בגודל יקרת מעלתו וחשיבותו של איש ישראל, ויעסוק בתורה הקדושה, ועי"י הדיבור בדברי תורה יתקן את ברית הלשון, וממילא יתוקן גם ברית המעור המכוון כנגדו, ועי"י יחזור ויתגלה החלק אלקי שבקרבו, ויבא לקדושת היסוד שהיא הטהרה, וזהו שאמר הרה"ק הרבי הזקן מווארקא זי"ע, **"דער גרעסטע טהרה איז א בלאט גמרא"**, ועי"י התורה"ק יקויים בו מאמר הכתוב: אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, אכ"ר.

תוכן המאמר

- בראשית דבריו מביא את דברי האור החיים הקדוש זי"ע על הכתוב: והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל מוארץ מצרים, שצריך לדעת מו הם הצבאות, ובפשטות ודאי הכוונה על ישראל, וא"כ היה צריך לומר: את צבאות עמי בני ישראל, ומתרץ האוה"ח כי יכוין ה'

לרשום בתורה הפלגת מעלתינו, שאין לו צבאות מיוחדים לו כישראל, כי רק הם המרוממים והמעולים, עכתו"ד, ורבינו יורד לעומק הדברים לבאר היטב כוונתו הקדושה.

• ובתחילה מבאר את יסוד הענין. כי 'צבאות' הוא שם קדוש משמותיו של הקב"ה, וישראל המה מיוחדים להיות בקרבם חלק אלוקי ממעל, משא"כ בשום אומה ולשון, ולכן לא יתכן לקרוא בכינוי צבאות, דהיינו בשמו יתברך, אלא ישראל בלבד, כי היכל ה' המה.

• ומכאן נכנס יותר לעומק בביאור הענין, בהקדם לבאר דברי האר"י הק' שכתב שבחינת הדעת היה בגלות, ור"ל שגלות מצרים היינו גלות הדעת, ומבאר רבינו: שהחלק אלוקי ממעל שבישראל הנקרא 'חלק יעקב', ויעקב הוא סוד הדעת, הנה זה הדעת היה במצרים בגלות, ר"ל החלק אלוקי ממעל שבישראל היה בגלות, וזהו הנקרא שהקב"ה עם ישראל בגלות. והיינו שלא עמדו שם ישראל על גודל יקרת מעלתם וחשיבותם, שיש להם נקודה אלוקית שנפח השי"ת בקרבם, ולכן נתערכו כגויים ולמדו מעשיהם, עד שהגיעו למצב של הללו והללו עובדי ע"ז.

• ואם גלות מצרים פירושו שמאבדים את יקרת ערך מעלת החלק אלקי ממעל, הרי שיציאת מצרים פירושו ההיפך ממש, דהיינו לגלות אצלם החלק אלקי ממעל, שידעו רום ערכם וחשיבותם, שרק הם לבדם היכל ה', ושם ה' נקרא עליהם. וזהו עומק המכוון בדברי האוה"ח הקדוש: והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל מארץ מצרים, שתכלית היציאה ממצרים, שיהיו יודעים שאין נקראים בכינוי "צבאות ה'" אלא הם בלבד, כי רק המה חלק ה' בקרבם.

• לפי"ז מתרין תירוץ נפלא על קושית הזוה"ק למה הקדים הכתוב לומר וגאלתי אתכם ואח"כ והוצאתי, שהיה צריך לומר להיפך וגאלתי והוצאתי, שהרי קודם נגאלו ממצרים, ואח"כ יצאו משם, כי הגאולה כבר היתה י"ב חודש קודם שיצאו משם, אבל לאחר שנתבאר שגלות מצרים היא גלות הדעת, שפירושו שאין יודעים ומכירים את יקרת ערך הנשמה, החלק אלקי ממעל, ובגלל זה היה ביכולתם לסבול את מצרים ולא בדלו מהם, כי אם אין דעת הבדלה מנין, לכן ראשית דבר היו צריכים להוציא אותם "מתחת סבלות מצרים", שלא יסבלו עוד את מצרים, וזה ע"י גאולת הדעת, שידעו גודל חשיבותם, ואין להם שום שיכות למצרים, ואדרבה צריכים להבדל מהם ולא לעשות כמעשיהם, ורק אח"כ היה אפשרי לקיים ההצלה והגאולה בפועל.

• עד כאן ביאר את עומק המכוון בדברי האוה"ח הק' בביאור הכתוב "והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל", ע"י שהעמיק לבאר עפ"י האר"י"ל שגלות מצרים היינו "גלות הדעת", וביאר מהו הגלות ומהו הגאולה. מכאן ואילך מוסף לבאר ביתר עומק את ענין "גלות מצרים", והוא בצירוף דברי הזוה"ק שבגלות מצרים היה "הדיבור בגלות". ומבאר הכוונה בזה, ששורש הדיבור הוא מצד חלק האלקי שבאדם, ממילא כל זמן שהדעת בגלות וכמו שנתבאר שנסתר מהם החלק האלקי, היה גם הדיבור בגלות, שלא

יכלו לפתוח פה לדבר לפני ה', ולכן אמר הקב"ה למושה כי רק "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים", שאז יקבלו התורה, כי כל זמן שהדעת והדיבור ששורשם מצד החלק אלקי נמצאים בגלות א"א לדבר בדברי תורה.

- ועכשיו יבאר איך הגיעו לשפל המצב כזה שהדעה והדיבור היו בגלות, והוא עפ"י האריז"ל שגלות מצרים בא על פגם הברית, והיינו כי בסיבת העון המר הזה נפגם הדעת ונסתר החלק אלקי ממעל, וממילא עי"ז נפגם גם הדיבור, שהרי ברית הלשון מכוון נגד ברית המעור.
- ומסיים בעצה נאמנה והדרכה נבונה איך להוציא את הדעה והדיבור מהגלות, על ידי לימוד התורה, כי אין דעת אלא תורה, ר"ל כי רק באמצעות התורה – עי"י הדיבור בדברי תורה שהיא בחינת דעת באים לקדושת היסוד. כי עי"י הדיבור בדברי תורה מתקנים את ברית הלשון, וממילא נתקן גם ברית המכוון כנגדו, ועי"י זה חוזר ומתגלה החלק האלקי שבקרבו, והוא מה שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הזקן מווארקא זי"ע: די גרעסטע מהרה איז א בלאט גמרא". כי עי"ז זוכים למדת יסוד שהיא המהרה.
- והותם בברכה כדרכו בקודש: כי באמצעות עסק התורה שעל ידה באים לתיקון היסוד ומשיגים הדעת, זוכים למאה"כ אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, מצד מדת הכתר שממנו אורך ימים, ושם הוא שורש כל החסדים, אכ"ר.

קדישא לאיקרי כבאותויו, וישראל המה מיוחדים להיות בקרבם חלק אלוה ממעל, מה שאין בשום אומה ולשון, כמאמר הכתוב (דברים ל"ב, ט) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, על כן לא יקראו בנינו כבאות, היינו בשמו ית', אלא ישראל כלבדויגו, כי היכל ה' המהיול).

וביאור הענין (טו) הוא, לאשר ידוע דברי האריז"ק הק' (פע"ח שער חג המזלות פרק א) שבחינת הדעת היא בגלות צמארים, ונראה הכוונה, כי הדעת היא צחי' יעקב, כדאיתא בזה"ק (ח"ב יד): יעקב ברזא לדעת, ומזה השורש הוא החלק אלוה ממעל שבקרב כל איש ישראל, כאשר הוא מכונה בספרים חלק יעקב כנדעוטזו, ובמארים היא הדעת בגלותויו, ר"ל החלק אלוה ממעל היא בגלותויו, כדאיתא (שם ח"ג סו).

יג] והוצאתי את כבאותי את עמי בני ישראל מארץ מצרים וגו' (ז, ד), כ' באו"ה הקדוש כריך לדעת מי הם הכבאות, ואם הם ישראל היה לו לומר 'את כבאות עמי בני ישראל' (א), ואולי כי יכוין ה' לרשום בתורה הפלגת מעלתויו אכלונו, כי אין לו כבאות מיוחדים לו כישראל, ולזה אם היה אומר את כבאות עמי וגו' היה מקום לומר כי ה' יש לו הרבה כבאי כבאות וזה אחד מהסוד, לזה אמר את כבאותי סתם וכו' (ה), על דרך כלל ופרטו, אין בכלל כבאותי אלא הפרט שהם בני ישראל, ומעתה לא יקרא בנינו כבאות ה' אלא ישראל המרוממים והמעולים (ח).

ופי' לדבריו (טו), כי כבאות הוא שם קדוש משמותיו של הקב"ה, כמו שאמר הנביא (ישעיה מז, ד) ה' כבאות שמו, וכמוכר בזה"ק הק' (ח"ב רנז): שמה

אלוה ממעל, ואין להם שום שייכות למארים, ואדרבה יש להם להבדל מן המאריים לבל לעשות כמעשיהם, ורק אח"כ היה אפשרי לקיים ההכלה והגאולה שצפועלובדו.

וב"ז הוא ענין אחד עם מה לאיתא בזוה"ק (שם כה): שהדיבור היה בגלות, להיות כי שורש הדיבור הוא מלך החלק האלקי שבאדם, כמו שאמר הכתוב (בראשית ב, ז) ויפח באפיו נשמת חיים, ר"ל שנפח בקרבן חלק אלוה ממעל ממש, ע"ד אמרם ז"ל (ספר הקנה בראשית עמ' ח) מאן דנפח מתוכיה נפח, פי' מתוכיותו ומפנימיותו (עיי' ספר התניא פרק ב), ועיי' ויהי האדם לנפש חיה, כתרגומו והות באדם לרוח ממללא, ממיילא כל זמן היות הדעת בגלות, שנסתר מהם החלק האלקי, היה גם הדיבור בגלות, שלא יכלו לפתוח פה למללא מיילי קדם מלכא עילאה. ובעבור זה אמר הקב"ה למשה (שמות ג, יב) באוואיך את העם ממארים תעבדון את האלקים על ההר הזה, שאז יקבלו התורה, כי כל עת היותם במארים בגלות הדעת לא היה ביכולתם לקבל התורה, לדבר בדברי תורה וללמודה, מפני שהדיבור ששורשו מלך החלק אלוה היה בגלותו.

ישוריש הענין בכל זה הוא כפי המבואר **מכתבי האריז"ל** (עיי' מחברת הקודש שער יציאת מארים) אשר גלות מארים בא על פגם הברית, היינו כי בסיבת העון המר הזה נפגם הדעת, כלאיתא בתיקונים (ה). דעת איהו יסוד, ונסתר החלק אלוה ממעל, כמאמר הזוה"ק (ח"ב ג, ג): מאן דמשקר חותמא דמלכא משקר ביה במלכא לית ליה חולקא באלקא דישראל, ועיי' ממיילא נפגם גם הדיבור כמו שנתבאר, וכנודע מספר יצירה (א, ג) שברית הלשון מכוון נגד ברית המעורכדו.

בשעתא דישראל בגלותא כביכול קוב"ה עמהון בגלותאויטו, שלא עמדו ישראל על גודל יקרת מעלתם וחשיבותם, אשר כל אחד מהם יש בקרבן חלק יעקב, נקודה אלקית שנפח השיי"ת בקרבן, ולא שמו אל לבם שמפאת זה אין להם כל שייכות אל המאריים שהם מלך הקליפה (עיי' תיקוני ז"ח קיח). וכי צריכים להבדל מהםוכו, אלא נתעברו בגוים ולמדו ממעשיהם, כמבואר בדברי חז"ל (עיי' ויק"ר כג ב, שער הפסוקים פר' שמות) שהיו דומים להם, הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז (ש"ר כא ז, זוה"ק ח"ב קע:), וזה היה תכלית המטרה ביציאת מארים, לגלות אלם החלק אלוה ממעל, למען ידעו רוס ערכם וחשיבותם, שהם לבדם היכל ה' המה ושם ה' נקרא עליהם, ז"ש והואלתי את צבאותי את עמי בני ישראל מארץ מארים, שהיו יודעים שאין נקראים בכינוי צבאות ה' אלא הם בלבד, כי רק המה חלק ה' בקרבם.

ובזה מתורץ מה שהקשה בזוה"ק (ח"ב כד:): על הכתוב (ו, ו) לכן אמור לבני ישראל אני ה' והואלתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם וגו', האי קרא איפכא הוה ליה למימר, מעיקרא וגאלתי אתכם, ולבחר והואלתי אתכם, אכן לדרכנו הענין מבואר, כי עיקר הגלות היה גלות הדעת, שהיה נסתר מהם רזא דדעת, שורש חלק יעקב, חלק אלוה ממעל, ומחמת זה היה ביכולתם לסבול את מארים, ולא דלכו עצמם מהם, כי אם אין דעת הבדלה מנין (וירושלמי ברכות ה, ב), לידע שצריך להבדל מן העכו"סוכא, לפיכך ראשית דבר היו צריכים להוציא אותם 'מתחת סבלות מארים', שלא יסבלו עוד את מארים, וזה באמצעות גאולת הדעת, שידעו גודל חשיבותם, שיס להם חלק

ברם על ידי לימוד התורה זוכים לגאולת הדעת, כאמרם ז"ל בגמ' (סוטה מטו.) אין דעת אלא תורה, כי באמצעות הדיבור בדברי תורה מתקנים ברית הלשון, ונתקן ממילא גם ברית המעור המכוון כנגדו, ועל ידי זה חוזר ומתגלה החלק האלקי, חלק יעקב, רזא לדעת. וז"פ הזוה"ק (ח"ג פ:) לא אהדכי בר נש לעלמין אלא במילין לאורייתא, היינו ע"י דיבורי תורה שהיא צחי' דעת יכולים לבוא לקדושת היסוד שהיא הטערה, כדאיתא בתיוקונים (סס) שצחי' דעת שהוא יסוד איהו סדר טהרות. וזהו מאמר כ"ק מן אלמו"ר **הסבא קדישא רבינו הזקן מוזארקא זללה"ה** זי"ע (עי' ישמח ישראל פר' כי תלא אות ה) די

גרעסטע טערה איז א בלאט גמרא", כי על ידי זה זוכים למדת יסוד שהיא הטערה.

דזהו ענין הכתוב (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, כי באמצעות עסק התורה באים לתקון היסוד ומשיגים הדעת שהוא חילוניות הכתר כידוע (עי' קהלת יעקב ערך דעת), על כן זוכים לאריכות ימים, כמבואר בספה"ק **מאורות נתן** (מערכת א אות קכד) שצחי' אריך שהוא כתר ממנו אורך ימים, וגם זוכים לעושר וכבוד, כי שם שורש כל החסדים, אמן כן יהי רצון.

סיכום המאמר

רבינו מבאר למה נקראים רק ישראל בשם "צבאות השם", כי צבאות הוא שם קדוש משמותיו של הקב"ה, וישראל הם מיוחדים שיש בקרבם חלק אלקי ממעל ממש, ולכן לא יקראו בכינוי צבאות דהיינו בשמו יתברך, אלא ישראל בלבד המרוממים והמעולים, כי היכל ה' המה.

ובהעמיק יותר מוסיף לבאר ענין "גלות מצרים" עפי"ד האריז"ל שהדעת היה בגלות, והיינו שהדעת היא בהינת יעקב שהוא סוד הדעת, ומוזה שורש החלק אלקי ממעל שבקרב כל איש ישראל, והוא הנקרא בספה"ק חלק יעקב, וחלק זה היה במצרים בגלות, דהיינו שלא עמדו ישראל על גודל יקרת מעלתם והשיבותם, ולא שמו אל לבם שמפני זה אין להם שום שייכות עם המצריים ושצריכים להבדל מהם, אלא נתערבו בהם ולמדו ממעשיהם, ותכלית המטרה ב"גאולת מצרים", להוציא את הדעת מהגלות, דהיינו לגלות להם את כח החלק אלקי שבקרבם, שידעו גודל ערכם והשיבותם, ושם ה' נקרא עליהם, ולכן הקדים הכתוב לומר והוצאתי ואח"כ וגאלתי, כי קודם היה צריך להוציאם מסבלות מצרים, שלא יסבלו את מצרים אלא יבדלו ויתרחקו מהם, ועי"ז ממילא יבוא גאולתם.

ובעומק לפנים מעומק מוסיף על דברי האריז"ל גם את דברי הזוה"ק שבמצרים היה הדיבור בגלות, ומבאר שהדיבור בא מצד החלק אלקי ממעל, וממילא כל זמן שהדעת בגלות, שנסתר מהם החלק אלקי, היה גם הדיבור בגלות, שלא יכלו לפתוח את פיהם לדבר לפני ה'. ולכן לא יכלו גם לדבר שם בדברי תורה, ורק בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים, שאז דייקא יקבלו את התורה.

ושורש הענין בכל זה, מדיכין בא הגלות ובמה תלוי הגאולה, הוא עפי"ד האריז"ל שגלות מצרים

בא על ידי פגח"ב, כי בסיבת עון זה נפגם הדעת, ונסתר החלק אלקי ממעל, ועי"ז נפגם גם הדיבור, כיון שברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור, והתיקון לזה הוא ע"י לימוד התורה, כי באמצעות הדיבור בדברי תורה מתקנים את ברית הלשון, ונתקן ממילא גם ברית המעור המכוון כנגדו, ועי"ז חוזר ומתגלה החלק אלקי. חלק יעקב – סוד הדעת, ועי"ז יכולים לבוא לקדושת היסוד שהיא הטהרה, וזהו שאמר כ"ק האדמו"ר הזקן מווארקא זי"ע "די גרעסטע טהרה איז א בלאט גמרא", כי רק ע"י דיבורי תורה באים לטהרה כאמור. והותם בכרכה שע"י לימוד התורה שהיא תיקון הדעת יזכו מבחינת הכתר ל"אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד" אכ"ר.

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. האדם צריך לדעת כי הוא נקרא בכינוי "צבאות השם" שהוא שם קדוש משמותיו של הקב"ה, כי הוא מיוחד להיות בקרבו חלק אלקי ממעל ממש, מה שאין כן בכל אומה ולשון, והוא היכל ה', ושם ה' נקרא עליו. והוא מרום ומעולה על כל העמים.

ב. ולכן צריך לדעת את גודל יקרת רום ערך מעלתו והשיבותו, שלא להתערב בגויים וללמוד ממעשיהם ח"ו, אלא להתרחק ולהבדל מהם ומכל כיעורם והדומה להם. שהרי הקב"ה עשהו שלא כגויי הארצות ולא שם חלקו בהם, שהם מצד הקליפה הטמאה, והוא חלקו של הקב"ה – חלק אלקי ממש.

ג. כאשר אדם שוכח ח"ו את כל זה, הוא בבחינת "גלות הדעת", שהדעת ששם הוא חלק האלוקי ממעל נמצא בגלות, כיון שאינו מכיר ביקרת מעלתו והשיבותו, ואם אין דעת הבדלה מנין. ומתערב בגויים ולומד ממעשיהם, וזה גורם גם שאינו יכול לפתוח פיו ולהתפלל כראוי לפני הקב"ה.

ד. שורש כל הענין הזה הוא "פגם הברית", כי בסיבת פגם זה נפגם הדעת, ונסתר החלק אלוה ממעל, כמאמר הוזה"ק מאן דמשקר הותמא דמלכא משקר ביה במלכא לית ליה הולקא באלקא דישראל, ועי"ז ממילא נפגם גם הדיבור, שהרי ברית הלשון מכוון נגד ברית המעור.

ה. ולבוא ל"גאולת הדעת" אין שום עצה אלא ע"י לימוד התוה"ק, אשר באמצעות הדיבור בדברי תורה מתקנים את הדעת וברית הלשון, וממילא נתקן גם ברית המעור המכוון כנגדו, ועי"ז חוזר ומגלה החלק אלקי שבקרבו, ובאים לקדושת היסוד שהיא הטהרה, ואין לנו שיוור רק התורה הזאת. כמו שאמר רבינו הזקן מווארקא: "די גרעסטע טהרה איז א בלאט גמרא", ועל ידי התורה באים לתיקון היסוד והדעת, וגם יקויים בו מה שכתוב על התורה: אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד.

ביאורים והערות

עוד כמה מן האחרונים שהקשו כן, והוא עצמו לא תירץ תשובה ברורה על זה ע"ש. אבל בתשובות (או"ח סי' קצד) השיב על זה לשואלו קו' זו [עם עוד כמה קו', והחת"ס פותח שם את התשובה: ודבר מה יראני ה' אותו אדבר, ובחתימת התשובה כותב: הכ"ד כאיש נדהם כגבר לא יוכל להושיע... לשונות שאין מצוי כ"כ בתשובותיו, וזה לגודל עוצם הקו' שם ודו"ק]]. והתירוץ הוא, דשני פעמים כתוב שם ורחצו, בפעם הראשון כתוב את, ובפעם השני כתוב: ורחצו ידיהם ורגליהם ולא כתוב את, ופסוק זה לכאורה נראה כמיותר לגמרי, וכיון ששם בפסוק נאמר 'ידיהם ורגליהם' בלא את, הרי הכתוב מערב את הידים ורגלים כאחד, וא"כ האתין של הפסוק הראשון בא לשום דרשה אחרת ולא להפסיק, וכעין זה מצינו בגמ' יומא ע"ש.

עכ"פ בפסוק דידן לכאורה האתין מפסיקין בין הצבאות לבין עמי, וא"כ מי הם הצבאות. ומתרתך האוה"ח הק':

3. כי יכוון ה' לנקום בתורה הפלגת מעלמינו אלכל.

התורה היא עדות נאמנה לכל על ישראל, כמו שנאמר (תהילים יט, ח) עדות ה' נאמנה מחכימת פתי, ופירש רש"י: נאמנת היא [התורה] להעיד על לומדיה. וכ' שם האבן עזרא: ואמר 'עדות נאמנה', כי נאמנים הם ואינם כזב וכו', ואמר על התורה 'תמימה' כי אין צריך לעדות עד אחר עמה. והמלבי"ם פירש: כי גם מלבושי התורה והסיפורים שלה, חוץ מכוונתם הפנימית והסודות הצפונים בהם הם אמתיים כפשוטם... שגם הפתי יראה וילמד מהם, משא"כ עדות הפילוסופים אשר יעידו על מה שהעלו בחקירותיהם לא יבינום רק החכמים בעלי העיון.

א. והואלתי את כבאותי את עמי בני ישראל מארץ מלכים וגו'. כ' צאור החיים הק' כריך לדעת מי הם הכבאות, ואם הם ישראל היה לו לומר 'את כבאות עמי בני ישראל'.

הקושיא ברורה מאד, כי מאומרו את צבאותי את עמי, משמע שהם צבאות אחרים. והכי איתא להדיא בגמ' מגילה (ב:) שהקשו, מנלן דפרזים עושים פורים ב"ד ומוקפים בט"ו, ואימא שהפרזים עושים רק ב"ד והמוקפים גם ב"ד וגם בט"ו, וכמו שנאמר במגילה על המוקפים: 'להיות עושים את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר', ותיצרו שאם היה כתוב את יום ארבעה עשר ויום חמשה עשר היה באמת משמע כן, אבל עכשיו שכתוב את יום... ואת יום... אתי את ומפסיק בין הי"ד והט"ו, לומר הני ב"ד והני בט"ו, ע"כ תוכן דברי הגמ', הרי שאם נאמר פעמיים את הרי זה בא לחלק, וא"כ מה שנאמר 'את צבאותי את עמי' בשני אתין, צריך להיות לכאורה שיש כאן שני דברים נפרדים, וא"כ צריך לדעת מי הם הצבאות. [ולחיתב הקודש נביא כאן קושיא עצומה

שהקשה הגאון בעל שער אפרים (סי' מח), שהרי נאמר במצות הכיור (שמות ל, יט): ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם, ולפי"ד הגמ' דבמקום שנאמר שני אתין אתי את ופסיק, היה צריך להיות שירחצו ידיהם לחוד ורגליהם לחוד, ואילו בגמ' זבחים (יט:) פשוט להיפך דלכו"ע צריך לקדש ידיהם ורגליהם בבת אחת, אלא שנחלקו שם ת"ק ורבי יוסי ברי" באיזה אופן, וא"כ מצינו 'את' דלא פסיק, ות"י שם בדוחק, דדוקא במגילה אמרינן דאתי את ומפסיק, כיון שנאמר שם במגילה גם 'לחודש אדר', על כרחך שהפסיק בין י"ד לט"ו, משא"כ גבי קידוש ידים ורגלים.

והחתם סופר בדרשות (דף רד ד"ה פ"ק) הביא

והתורה באה להעיד על ישראל את עוצם הפלת מעלתם המיוחדת:

ג. כי אין לו זכאות מיוחדים לו כישראל.

אף שיש לו להקב"ה הרבה צבאות, שהרי הראשון שהתפלל להקב"ה בשם זה היא חנה, כמו שאמרו בגמ' ברכות (לא): על הכתוב בתפילת חנה: ותדור נדר ותאמר ה' צבאות וגו', אמר רבי אלעזר מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה צבאות, עד שבאתה חנה וקראתו צבאות, אמרה חנה לפני הקב"ה, רבוש"ע, מכל צבאי צבאות שבראת בעולמך קשה שתתן לי בן אחד, הרי שצבאות פירושו הרבה צבאות, והם הצבאות שבשמים ובארץ.

ולזה בא הכתוב להעיד על ישראל שמכל הצבאי צבאות שיש לו להקב"ה בעולמו בשמים ובארץ. אין לו צבאות המיוחדים לו באיכות ובמעלה: **כישראל:**

ד. ולזה אם היה אומר את זכאות עמי וגו', היה מקום לומר כי ה' יס לו הכנה זכאי זכאות, וזה אחד מהם.

ואז היינו מפרשים שלכן אמר הכתוב את צבאותי את עמי, שלא תטעה לומר שיוציא צבאות אחרים, ולכן הוסיף עוד 'את עמי' שהכוונה לישראל, ולפי"ז א"כ אין לישראל מעלה מיוחדת בצבאות ה', כיון שאינם אלא צבא אחת מהרבה צבאי צבאות של הקב"ה, וזה אינו נכון כי אף שיש להקב"ה הרבה צבאי צבאות, מ"מ ישראל הם מיוחדים לו.

וכדי למנוע טעות זה:

ה. לזה אמר "את זכאותי" סתם וכו',

רבינו ציין כאן וכו' להמשך דברי האוה"ח הק' ונביא כאן את המשך דבריו: לזה אמר "את צבאותי" סתם לומר הרשומים, ואין צורך לומר צבא פלוני. כי באמרך צבאות ה', אחד הוא המיוחד. היינו כשאומר צבאותי סתם בלי לפרט

איזה צבא, הרי אין יודעים לאיזה צבא כוונתו, ועל כרחך צריך לומר שיש צבא מיוחד, שהוא אחד ואין שני לו. ואף שיש הרבה צבאי צבאות, מכל מקום יש צבא אחד מיוחד שאין דומה לו, ועל הצבא המיוחד הזה אמר הכתוב "את צבאותי", לא אחד מהצבאי צבאות, אלא הצבא המיוחד. **ואח"כ אמר מי הוא זה ואיזה הוא** - אותו הצבא המיוחד אשר אני מבקש ממך להוציאם ממצרים - **את עמי בני ישראל**. כי רק ישראל בלבד הם הצבא המיוחד של הקב"ה, והאוה"ח הק' לא כתב טעם בדבר, למה רק ישראל הם כן, ואת זה יבאר רבינו להלן במאמרו.

והאוה"ח הק' מסיים לפרש את הכתוב עפ"י פירושו: **ויתבאר הכתוב...**

ו. על דרך כלל ופרט.

הנה בברייתא דרבי ישמעאל בענין שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת. היינו י"ג אופנים שנתן ה' לחכמי ישראל לדרוש על ידם את פסוקי התורה, ולחדש ע"י כך דינים חדשים, והמדה הרביעית היא: **מכלל ופרט**. כלומר כאשר כתבה התורה תחילה בלשון הכללת הרבה דברים, ולאחר מכן מפורט בכתוב דברים מסוימים, אזי אין הכלל הכתוב תחילה כולל אלא את הפרטים המפורטים דוקא.

ויש להבין א"כ למה כתבה התורה את הכלל, הרי ממילא אנו אומרים שאין בכלל אלא מה שבפרט, והיה די שיהיה כתוב רק הפרט, אלא שאם היה כתוב רק הפרט היינו יכולים ללמוד מבנין אב ממקום אחר לרבות עוד פרטים. ולכן כתבה התורה את הכלל תחילה לומר שאין בכלל אלא מה שבפרט, וא"א לרבות שום דבר מה שאינו מפורט בפרט.

ולפי"ז י"ל דמה שכתוב "את צבאותי" הרי כלל, שכולל את כל צבאות ה' בשמים ובארץ. **ואח"כ אמר הכתוב "את עמי בני ישראל"** הרי פרט, שלא פרט אלא את ישראל, וכיון שאין בכלל אלא מה שבפרט, הרי זה בא ללמד:

ז. אין ככלל צבאותי אלא הפרט שהם בני ישראל.

כאן גילה הכתוב בתוה"ק בעדות נאמנה, שבכל מקום שנאמר "צבאותי" דרך כלל, אין זה כולל את כל צבאות ה' ואף לא אחד מהם, אלא הפרט שהם ישראל לבד, ואי אפשר להוסיף ולרבות עליהם שום צבא נוסף, ולכן:

ת. מעתה לא יקראו צבינו "צבאות השם" אלא ישראל המרוממים והמעולים.

מאחר שראינו שהקב"ה מייחד את ישראל בין צבאיו המרובים, ורק להם נתן השם "צבאות השם" על כרחך לומר שרק בני ישראל הם המרוממים והמעולים.

רבינו נכנס עכשיו לבאר בתחילה את עומק המכוון בדברי האוה"ח הק':

ט. ופירוש לדבריו.

מהו המעלה המיוחדת להיות נקרא בשם צבאות השם. ולמה דווקא ישראל המה המרוממים והמעולים. יותר מכל צבאי צבאות אשר בשמים ובארץ.

אלא שבתחילה יש להבין מהו הלשון "צבאות":

י. כי לצלות הוא שם קדוש משמותיו של הקב"ה, כמו שאמר הנביא ה' לצלות שמו, וכמוכר בזוהר הק' שמה קדישא לדיקרי צלות.

הפסוק שהביא מהנביא ישע'י הוא מה שאנו אומרים בכל יום קודם תפילת שמו"ע: ונאמר 'גואלנו ה' צבאות שמו קדוש ישראל'. הרי כתוב כאם במפורש שאחד משמותיו של הקב"ה הוא צבאות, ואח"כ הוסיף מהו השם הזה, והביא מהזוה"ק, שהוא שם קדוש "שמה קדישא".

וכתבו בספה"ק (עי' ספר אור לשמים פ' בראשית ד"ה ויהי כל ימי הנוף). דהש"ת אין לו שם ותואר כלל, רק מצד חסדו להשפיע שפע לבני ישראל, האציל כביכול מאורו שמות קדושים כדי שנוכל להתפלל לפניו. ולפי"ז יש להבין מהו התואר ה' צבאות", ובאיזה זמן של תפילה צריך

להשתמש בשם זה.

והנה המהרש"א כתב (ב"ב עג.) שהשם 'צבאות' הוא השם הגואל מכל צרה, ובמדרש רבה (שמו"ג ג, ו) איתא: אמר ליה הקב"ה למשה, שמי אתה מבקש לידע?, לפי מעשי אני נקרא, פעמים שאני נקרא בא-ל שדי, בצבאות, באלוקים, בה', ... כשאני עושה מלחמה [בתנחומא הגי' נקמה] ברשעים אני נקרא צבאות. נמצא לפי"ז דתואר "ה' צבאות" הוא כאשר השי"ת לוחם ונוקם ברשעים. וגם כאשר השי"ת גואל מכל צרה, ובפרט גאולתן של ישראל מן הגלות, וכמבואר שם בספר ישע'י שהפרק מיירי שם מגאולתן של ישראל, (ויש להאריך בזה עוד, ואכמ"ל).

ואם השם "צבאות" הוא שם קדוש משמותיו של הקב"ה, א"כ מי הוא הראוי לישא עליו שם קדוש זה:

יא. וישראל המה מיוחדים להיות נקראם חלק חלקי ממעל, מה שאין צדקם אומה ולשון.

שורש נשמת ישראל אשר מכסא כבוד חוצבה (זוה"ק ח"ג כט:), שורשה ממקום למעלה מאד, כמו שכתב הרה"ק מהרח"ז זי"ע בספרו שערי קדושה (שער א) כי מדריגת הנשמה היא למעלה ממדריגת המלאכים, ודברים אלו כבר כתבם רשיז"ל בגמ' יבמות (סג: ד"ה גוף) "פרגוד שחוצץ בין שכינה למלאכים, ושם רוחות ונשמות נתונות שנבראו מששת ימי בראשית, העתידים להנתן בגופים העתידות להבראות", הרי שהנשמות הם לפנים מהפרגוד שהוא החוצץ בין הנשמות למלאכים.

ברם! להבין היטב החילוק שיש בין ישראל לבין כל ברואי העולם ואף המלאכים, מבואר בדברי בעל התניא זי"ע, על דברי המדרש (ב"ר א, ד) "ישראל עלו במחשבה תחילה", ומבאר בעל התניא (וכן הוא באגרת התשובה פרק ב, פ"ד), שנשמות ישראל נמשכו ממחשבתו ית', דלא כשאר נבראים כולם אפילו מלאכים עליונים שנבראו רק מדיבורו ית', וזה מורה על העילוי

וברש"י שם: עדיין שם קדושתם עליהם.
וכל זה רמוז בתורה הקדושה מלבד הפסוק הנ"ל:
יז. כמאמר הכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל
נחלתו.

הרי שישראל הם "חלק ה' ממש" כמו
שנבאר,

ומה שאמר עוד "יעקב חבל נחלתו", היינו
ששורש החלק אלוקי ממעל של כל אחד מישראל
מכונה בספה"ק בשם "חלק יעקב", כמו שכותב
רבינו להלן.

והביאור בזה, על מה דאיתא במגלה עמוקות
(פ' לך לך) ורבינו מדבר מענין זה הרבה פעמים
ובפרט כאן בפרשה, ד"שורש נשמת ישראל הם
מיעקב אבינו", וז"ל: אברהם אבינו הוא שורש
נפשות ישראל, יצחק אבינו הוא שורש רוחות
ישראל, ויעקב אבינו שורש כל נשמות ישראל.

ומקור הדברים הם מהזוה"ק (ח"ג סו): על
הכתוב וזכרתי את בריתי יעקב וכו', למה הקדים
הכתוב את יעקב לפני אברהם ויצחק: בגין דיעקב
כללא דאבהן [ר"ל שמדתו כלולה ממדת כל האבות,
שאברהם אבינו הוא מדת חסד, ויצחק אבינו הוא
מדת גבורה, ויעקב אבינו הוא מדת תפארת שהוא
הממוזג של חסד וגבורה], והוא אילנא קדישא,
היינו שיעקב הוא כולל את כל האבות, והוא
האילן שממנו נוצרות נשמות ישראל, ולכן קרויים
כל ישראל על שמו בשם ישראל, ואין זה סתירה
למה שנאמר שהנשמות חצובות מכסא הכבוד, כי
יעקב הוא גם בחינת כסא הכבוד (זוה"ק ח"א צז:),
שהרי צורתו חקוקה בכסא הכבוד, ואיתא בזוה"ק
(שם צז). מהו 'זכסא כבוד ינחילם' (שמואל א - ב,
ח), איהו יעקב אבינו ע"ה דעביד ליה כרסי יקר
בלחודוי לקבל אולפן נשמתא דצדיקיא.

ובהעמיק קצת יותר, על פי מה שכתב בזוה"ק
(ח"א בהקדמה יג): נשמתא דישראל נפקא מגו
גופא דההיא אילנא דתפארת, והיינו ששורש
נשמתם הוא מבחינת תפארת, ויעקב אבינו הוא
בחינת תפארת, ולכן שורש נשמתם הם מיעקב

שבנשמות ישראל, שכן כח הדיבור הוא רק כח
חיצוני של הנפש, שעל ידי הדיבור מוציא האדם
את מחשבתו לחוץ, ומגלה את עצמו לאחרים,
משא"כ המחשבה היא בפנימיות האדם עצמו.
וכן הוא כביכול לגבי הקב"ה, שנשמות ישראל
מושרשות בהקב"ה בכבודו ובעצמו כמשל מחשבת
האדם שהיא בתוך האדם עצמו. מה שאינו כן בכל
שאר הנבראים.

והיינו טעמא שבבריאת הנשמה העליונה
מצינו לשון מחודש שאין בכל הבריאה [שבכולם
נאמר ויעש, ויצר, ויברא, ואף גם בבריאת גוף
האדם נאמר ויברא, ואילו יצירת הנשמה כתיב]
לשון "ויפח", וביאורו כמו שכתב הזוה"ק: מאן
דנפח מתוכו נפח. היינו שהקב"ה נטל כביכול
נקודה מתוכיותו ונתנו בתוך פנימיותו של אדה"ר
שבו היו כלולים כל נשמות ישראל. ולכן כל אחד
יכול להעיד על עצמו ולומר בכל בוקר "נשמה
שנתת בי טהורה היא, אתה בראת, ואתה נפחת
בי" וזהו ההבדל העצום שיש בין כל הבריאה
כולה וגם צבא השמים, שנבראו כולם ברוח פיו
כל צבאם, ומזה כל חיותם והשפעתם, ובין נשמת
ישראל שנמשכה מפנימיות וחיות האור אין סוף
ב"ה.

ועל זה אמרו חז"ל (אבות פ"ג מ:א) "דע מאין
באת", הקב"ה נקרא "אין" כיון שאין לנבראים
שום תפיסא בו ית', וכיון שהנשמה היא חלק
אלוקי ממש משורש מהותו ועצמותו ית' שהוא
בחינת אין, וזה אמר התנא דע והתבונן - מאין
באת, מאיזה מקום גבוה אתה בא - מאין מבחי
אין. הקב"ה בכבודו ובעצמו ע"כ תוכן דה"ק.

צא ולמד! עד היכן מגיע קדושת נשמת
ישראל, דאיתא באגרא דכלה (פ' קרח) בשם
הרבי ר' מענדילי מרימנוב ז"ע, שיש לנו ללמוד
מזה שכל דבר שבקדושה למדים ממרגלים
ועדת קרח, שקדושת נשמת ישראל אינה נפגמת,
ואינה נאבדת גם באלו שקלקלו מעשיהם כל כך,
ודוקא מהם לומדים כיצד ואיך לקיים את ציווי
ה': ונקדשתי בתוך בני ישראל. וזהו שאמרו חז"ל
(סנהדרין מד.) ישראל אעפ"י שחטא ישראל הוא,

הקב"ה. ומת'ר, דכיון שכל אחד מישראל יש בו חלק אלוקי ממש, ממהותו ועצמותו יתברך, לכן ראוי לכל ישראל להיקרא בשמו של הקב"ה מצד הנשמה הטהורה שבקרב, ולא בכדי דוקא במקום שנכתב שמו של הקב"ה בשם "ה צבאות" שם נאמר גם: "קדוש ישראל" וכפירוש הראשונים שם שהקב"ה מתקדש על ידי ישראל, ולכן לישראל – ורק לישראל ראוי להיקרא בשם צבאות – צבאות ה'.

ברם! לא רק מצד אותו חלק יעקב – שהוא חלק הנשמה, ראויים לשם זה, אלא אף גם מצד כל מהותם ראויים לזה, והטעם:

י. כי היכל ה' המה.

בתיקוני זוהר (תיקון י' כב:) איתא [בתרגום לשון]: אשרי מי שמכין לשכינה דירה נאה בלבו, וכלים נאים באיבריו, ונשמה נאה, שבגללה שורה עליו השכינה העליונה שהיא נשמת כל חי. וידועים דברי האלשיך הקדוש (שמות כה, ה, בראשית כג, ו) על מאמר הכתוב 'ושכנתי בתוכם', ולא אמר בתוכי, כי בא לומר בתוכם – וקרבם של ישראל ממש, כי עיקר השראת השכינה הוא באדם כי היכל ה' המה, שהם בעצמם יהיו משכן ומדור לשכינה.

והוא גם מה שכתב הב"ח (או"ח סי' מז) שהקב"ה נתן תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו, כדי שתתדבק נשמתינו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידים ברמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שבתורה, ואם הם עוסקים בתורה על הכוונה הזאת, המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהיתה השכינה בקרבם ממש "כי היכל ה' המה", ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה היתה מאירה מכבודו, ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה, והיה המשכן אחד עכ"ל.

ומזה יש להבין [אם שגיתי ה' הטוב יכפר] שמה שהוסף רבינו "כי היכל ה' המה" היינו שלא רק מצד נשמתם הם ראויים לשמו יתברך אלא אף

אבינו, וכמו שכתב רבינו ב' קרח (אות טו), שממנו התחיל להאיר בקרבם ולהיות מושרש בתוכם חלק אלוקי ממעל חלק יעקב, כמש"ה כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וכתב שם במאמר המוסגר כמבואר באוה"ה ק'.

וכוונתו למה שכתב האור החיים הקדוש בפרשת קרח (טז, א, וכן בפרשת ויחי מט, ט) לבאר את עומק הדברים: כי אדם הראשון היה אילן שבו היו תלויים כל הנשמות של הקדושה שיצאו לעולם מיום היות העולם ואשר עתידין לצאת, וכשחטא ונפגם נפגמו כל הנשמות שהיו תלויים בו, וכל שיצאו ממנו פגומים היו, עד שיצתה נפש אברהם, ונתלבנה באמצעות עשר נסיונות וכו', ויצא יצחק ונתלבנה בעקידה וכו', ויצתה נשמת יעקב בלא שום דופי (וזהו בחינת תפארת)... שלא היה בו שום פסולת, כאדם הראשון קודם החטא, נמצאנו אומרים שהאילן הוא יעקב, וממנו יצאו כל הענפים... ויעקב אבינו התפלל שלא יגיע שום חטא עד עיקר השורש שביעקב, ולא ינתק חבל הכסף מעיקרו, ויש תקוה לאחריתם ע"כ מתוכן דה"ק. וכל הדברים האלו גנוזים וטמונים במאמר הכתוב שהביא רבינו: כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, וכדברי רבינו בקיצור נמרץ: שממנו התחיל להאיר בקרבם ולהיות מושרש בתוכם חלק אלוקי ממעל חלק יעקב.

וכיון שישראל הם חלק אלוקי ממש:

יג. על כן לא יקראו זכינוי זכאות. היינו זכמו יתברך, אלא ישראל זכ"ל.

רבינו התפארת שמואל ז"ע מביא (סוכות אות א) בשם אביו הקדוש כ"ק רבינו האדמו"ר הזקן ז"ע שאמר בשם הרה"ק רבי נתני ז"ע, שהקשה איך אפשר להיכנס ולדרוך בסוכה, הלא הסוכה היא מלא שמות הקדושים, ואמר שגם איש הישראלי נרשם בשם שיי"ך דל"ת יו"ד, ושמות על שמות מותרים להיות מונחים זה על גבי זה עכ"ד. ועל משקל זה מבאר כאן רבינו, איך אפשר לגוף בוד' להיקרא בשם קדוש משמותיו של

גם מצד גופם וכל מהותם.

מכאן ואילך נכנס רבינו יותר לעומק הדברים בתוספת דברים:

טו. וזיאוור הענין.

היינו להבין היטב מהי 'גלות מצרים', ומהי 'גאולת ויציאת מצרים', ואיך כלול הכל בתיבת 'צבאותי' שנצטוו משה להוציא ממצרים, ורצה לומר, איזה בחינה ב'צבאותי' ירד למצרים, ומהו יציאת צבאותי ממצרים.

טז. לאשר יודע דברי האר"י הק' שצחינת העלת היה בגלות במצרים, ונראה הכוונה כי העלת היא צחינת יעקב, כלאיחא בזוה"ק, יעקב ברזא דלעת, ומזה השורש הוא החלק אלוקי ממעל שצקרב כל איש ישראל, כאשר הוא מכונה בספרים חלק יעקב כנודע.

בחגינת העלת כוללת הרבה ענינים נשגבים, ואחד הדברים שיש בבחינת דעת, הוא מה שכתב רבינו לעיל את יא, הוא ההבדלה, היינו הדעה להבדיל בין הקודש לחול בין האסור והמותור וכו', ולכן אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות ה, ב): אם אין דעת הבדלה מנין. שאין דעת להבדיל ולחלק בין ישראל לגוי עובד עבודה זרה, דאיהו מסאב ומאן דקריב בהדיה יסתאב [שהוא טמא ומי שמתקרב אליו נטמא], וכאשר היו ישראל במצרים בגלות הדעת, בלא דעת להבדיל, נתערבו בגויים עד שהגיעו למצב שהיו צריכים להוציא 'גוי מקרב גוי' שהיו סובלים אותם ומעורבים בתוכם ממש. ולעיל בפ' שמות אות יא הרחיב רבינו את דברו בזה עפ"י הבעש"ט הק', שע"י גלות הדעת פגמו בחלק אלוקי ממעל, ואבדה אמונתם בהבדלה, ודל:

כי בארץ מצרים לא היה לישראל אמונה, כדאיתא (תולדות יעקב יוסף פר' וישלח אות יא) בשם מרן מוהר"י בעש"ט זצלה"ה זי"ע שבגלות מצרים היה חסר מהם הדעת, שידעו להכריע שיש בורא אחד המחדש בטובו תמיד מעשה בראשית, והטעם, כי אור האמונה מופיע בלב האדם מכח

החלק אלוה ממעל הנטוע בקרב כל אחד ואחד מישראל, שכן חלק זה הוא עצם התורה - אשר על כן הוא מכונה בשם 'חלק יעקב', להיותו 'חלק התורה', כדברי הזוה"ק (ח"א קמו): התורה דא יעקב, וכמו שא"ת (תפילת העמידה של שבת) ותן חלקנו בתורתך, שכתב על זה בסידור השל"ה הק' (שם) שהיא המלכות חלק ה' עמו, פי' החלק אלוה ממעל, חלק ה', שהוא חלק התורה שבקרבנו - וזה שורש האמונה, כמאמרם ז"ל (שוחר טוב תהלים קיט) אמונה זו תורה, היינו שעיקר האמונה בא בכח התורה, כדאיתא בזוה"ק (ח"ג עג): אורייתא קיומא דכולא ומהימנותא דכולא וכו', ובמצרים עדיין לא היה להם אור התורה, כי אז פגמו בחלק אלוה ממעל שבקרבם שהוא שורש כח הדיבור - כמו שאמר הכתוב (בראשית ב, ז) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, נשמת חיים היא החלק האלקי שנפח באדם, ע"ד מאן דנפח מתוכו נפח (עיין ספר התניא פרק ב), ומכח זה נעשה האדם לנפש חיה, כתרגומו לרוח ממלא, ובמצרים פגמו בזה. עכ"ל.

ומבאר את מצבם של ישראל בהיותם בגלות מצרים, ומה היה צריך בשביל להוציאם ממצב זה:

יז. וזמאריס היה העלת בגלות.

דבר זה מבואר יותר בדברי רבינו לעיל את י', שגלות פירושו יציאה מהמקום הטבעי שצריך להיות שם, [וי"ל שעל זה נאמר: איזהו חכם המכיר את מקומו...] ודל רבינו: ואפ"ל כי נודע אשר עיקר ענין הגלות הוא השינוי והיציאה מן המקום הטבעי, וההימצאות במקום בלתי טבעי, שאינו כסדר וכטבע המציאות (עי' נצח ישראל פרק א), ועומק המכוון, כי הנפש הישראלית מקומה הטבעי הוא במקום הקדושה, היינו אצל הקב"ה, שהרי קוב"ה ואורייתא וישראל חד (זוה"ק ח"ג עג), והגלות הוא כאשר הנם נמצאים שלא במקומם, והם במקום הטומאה ח"ו, וזה היה ענין גלות מצרים... שלא היו נמצאים אצל הקב"ה

אלא במקום הטומאה, עד שהיו יכולים לסבול את מצרים, ולזאת עיקר העבודה היה ראשית כל להוציאם מן הטומאה ולהביאם אל הקדושה, שהיא מקומם הטבעי, לבטל בזה שורש הגלות, ורק ע"ז היה שייך אז להצילם ולגאלם בפועל.

ועומק המכוון בזה הוא:

ית. ר"ל החלק אלוקי ממעל היה בגלות.

לעיל אות ו הביא רבינו דברי אש קודש ממרן רבינו התפארת שמואל ז"ע וז"ל:

דודי הקדוש מרן אדמו"ר בעל תפארת שמואל זצלה"ה ז"ע [דיבר בקדשן] (פרשה זו אות ד) ...באמת כוונת המצריים בהשעבוד, לעקור מהם שם ישראל, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים פג, ה) אמרו לנו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד, כי כל זמן שישאל קיימין, הוא נקרא אלהי ישראל, ואם נעקר ישראל, אלהי מי נקרא כמו שאמרו בשוחר טוב (שם), ולמה זה שלחנתי, אילו שלחת צדיק גדול היה מחזירים בתשובה להעלותם למעלת ישראל, והשיב לו השי"ת, וגם אני שמעתי את נאקת 'בני ישראל' אשר מצרים מעבידים אותם, היינו שגם המה יודעים שכוונת המצריים בשעבודם היה כדי לעקור שם ישראל שלא יזכרו בה' אלקים, ואלהי מי יקרא, ע"כ דברי קדשו הבורערים כאש. עכ"ל רבינו, ולהלן נביא את השלמת הדברים משם.

וכיון שהחלק אלוקי היה בגלות הרי ממילא גם השכינתא בגלותא כי אין בפרט אלא מה שבכלל (עירובין כח). שכל מה שיש בפרט יש גם בכלל:

יט. כלאיתא זענתא לישראל בגלותא ככיכול קוב"ה עמהון בגלותא.

רבינו השלים את דברו על דברי התפארת שמואל שהובא לעיל, בהקדם לדקדק מה שהקשה האוה"ח הק' על הכתוב 'וגם אני שמעתי' דתיבת אני נראה מיותר, שהיה די לומר וגם שמעתי את נאקת בני', ומתרץ שם רבינו עפ"ד קדשו של התפארת שמואל, וז"ל:

וזהו מאמר הכתוב 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', 'אני' רומז אל המלכות (זוה"ק ח"א רד:) [שהיא השכינה (שם ח"ג רפא.)], והוא שם מע"ב שמות (שם ח"א קח:). [שגם השכינה היתה עמהם בגלות, וזהו **וגם אני שמעתי**], ר"ל את צער השכינה הקדושה שמעתי זועק מתוך בני ישראל, 'אשר מצרים מעבידים אותם', שמתוך שמצרים מעבידים אותם יש לה לשכינה צער, כדאיתא בגמ' (סנהדרין מו.) אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, וזעקתם היא כדרך שאמר בקדשו הרה"ק מרוזין זצלה"ה ז"ע, רבונו של עולם, 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא' (תהלים כג, ד), על זה לא איכפת לי, אבל 'רע', עיקר מה שרע ומר לי, 'כי אתה עמדי', שאתה נמצא עמי בצרתי, על זה ידאב לבי, על צער השכינה הקדושה שמתגוללת בעפר, וכבודה לבל יחולל.

ומהו מהות הגלות של החלק אלוקי ממעל, וצער השכינה הק' ועד היכן הדברים מגיעים בנוק של שיש לישראל מכל זה:

כ. שלא עמדו ישראל על גודל יקרת מעלתם וחשיבותם, אשר כל אחד מהם יש צרכו חלק יעקב, נקודה אלקית שנפח הסי"ת צרכו, ולא שמו אל לזכר שפפאת זה אין להם כל שייכות אל המלכיים שהם מאד הקליפה, וכי צרכים להציל מהם.

לעיל אות י כתב רבינו וז"ל:

שמעתי בשם גדול אחד שלא יוכלו לסבול אותם, היינו בתחילה יצאו מהטומאה שהיא מקומם הבלתי טבעי, אל מקומם הטבעי שהוא הקדושה, אשר ע"ז ודאי לא יסבלו עוד את מצרים, כי הקדושה איננה יכולה לסבול דבר טומאה, ואז תוכל לבוא הגאולה בפועל, 'זהצלתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים'. עכ"ל.

הרי שהדבר הראשון בשביל להביא את ישראל לגאולתם צריך ראשית דבר להוציאם

כב. לפיכך ראשית דבר היו צריכים להוציא אותם 'מתחת סבלות מצרים', שלא יסבלו עוד את מצרים, וזה באמצעות גאולת הדעת, שידעו גודל חשיבותם, שיש להם חלק אלוה ממעל, ואין להם שום שייכות למצרים, ואדרבה יש להם להבדל מן המצריים לבל לעשות כמעשיהם, ורק אח"כ היה אפשרי לקיים ההצלה והגאולה שבפועל.

ועתה יבאר על פי זה מה שכתב בזוה"ק שבמצרים היה הדיבור בגלות, וענין מה שאמר הקב"ה למרע"ה 'בהוציאך את העם מצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה':

כג. וכ"ז הוא ענין אחד עם מה לזיתא בזוה"ק שהדיבור היה בגלות, להיות כי שורש הדיבור הוא מצד החלק האלקי שצאדם, כמו שאמר הכתוב ויפח בראשו נשמת חיים, ר"ל שנפח בקרבו חלק אלוה ממעל ממש, ע"ד אמרם ז"ל מאן דנפח מתוכיה נפח, פי' מתוכיותו ומפנימותו, ועי"ז ויהי האדם לנפש חיה, כתרגומו והות צאדם לרוח ממללא, ממילא כל זמן היות הדעת בגלות, שנסחר מהם החלק האלקי, היה גם הדיבור בגלות, שלא יכלו לפתוח פה למללא מילי קדם מלכא עילאה. ובעבור זה אמר הקב"ה למשה בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, שאז יקבלו התורה, כי כל עת היותם במצרים בגלות הדעת לא היה ביכולתם לקבל התורה, לדבר בדברי תורה וללמדה, מפני שהדיבור ששורשו מצד החלק אלוה היה בגלות.

ומוסיף עוד לבאר מהו השורש לגלות מצרים בכל האופנים שנתבאר - דהיינו הדעת והדיבור, וההתערבות בגויים כפועל יוצא מזה, והטעם בכל אלו:

כד. ושורש הענין בכל זה הוא כפי המצואר מכתבי הארז"ל אשר גלות מצרים בא על פגם הברית, היינו כי בסידת העון המר הזה נפגם הדעת, כלזיתא בתקונים דעת איהו יסוד, ונסחר

לפיכך ראשית דבר היו צריכים להוציא אותם 'מתחת סבלות מצרים', שלא יסבלו עוד את מצרים, וזה באמצעות גאולת הדעת, שידעו גודל חשיבותם, שיש להם חלק אלוה ממעל, ואין להם שום שייכות למצרים, ואדרבה יש להם להבדל מן המצריים לבל לעשות כמעשיהם, ורק אח"כ היה אפשרי לקיים ההצלה והגאולה שבפועל.

אלא נתערבו בגוים ולמדו ממעשיהם, כמצואר בדברי חז"ל שהיו דומים להם, הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, וזה היה תכלית המטרה ביציאת מצרים, לגלות אלכם החלק אלוה ממעל, למען ידעו רוס ערכם וחשיבותם, שהם לצדם היכל ה' המה ושם ה' נקרא עליהם, ז"ש ויהוצאתי את כבאיתי את עמי בני ישראל מארץ מצרים, שיהיו יודעים שאין נקראים בכינוי כבאות ה' אלא הם בצד, כי רק המה חלק ה' בקרבם.

עד כאן דיבר רבינו מענין גלות הדעת והגאולה מזה, מכאן ואילך נכנס רבינו לעומק לפנים מן עומק לקשר את כל הענין שנתבאר גם עם מה שכתוב בזוה"ק שהדיבור היה בגלות, וראשית יתרון את קושית הזוה"ק שהיה צריך הכתוב להקדים ולומר וגאלתי אתכם ואח"כ והוצאתי, שהרי היציאה נוא פועל יוצא מהגאולה:

כא. וזוה מתורץ מה שהקשה בזוה"ק על הכתוב לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והאלתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם וגו', האי קרא איפכא הוה ליה למימר, מעיקרא וגאלתי אתכם, ולבחר והוצאתי אתכם, אכן ללרכנו הענין מצואר, כי עיקר הגלות היה גלות הדעת, שהיה נסחר מהם רוא לדעת, שורש חלק יעקב, חלק אלוה ממעל, ומחמת זה היה ביכולתם לסבול את מצרים, ולא דלכו עלמם מהם, כי אם אין דעת הבדלה מנין, לידע שצריך להבדל מן העכו"ם.

ומבאר עתה איך ובמה הוא היציאה והגאולה

ע"י דיבורי תורה שהיא בחי' לעת יכולים לבוא לקדושת היסוד שהיא הטהרה, כדאיחא צתיקונים שבחי' לעת שהוא יסוד איהו סדר טהרות. וזהו מאמר כ"ק מרן אדמו"ר הסבא קדישא רבינו הזקן מווארקא זל"ה זי"ע "די גרעסטע טהרה איז א בלאט גמרא", כי על ידי זה זוכים למדת יסוד שהיא הטהרה.

וזהו ענין הכתוב אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, כי באמצעות עסק התורה באים לתיקון היסוד ומשיגים הדעת שהוא חיצוניות הכתר כידוע, על כן זוכים לאריכות ימים, כמבואר בספה"ק מאורות נתן שבחי' אריך שהוא כתר ממנו אורך ימים, וגם זוכים לעושר וכבוד, כי שם שורש כל החסדים, אמון כן יהי רצון.

מפני קוצר הזמן לא הושלם הביאור מאות כב.

החלק אלוה ממעל, כמאמר הזוה"ק מאן דמשקר חותמא דמלכא משקר ביה במלכא לית ליה חולקא באלקא דישראל, ועי"ז ממילא נפגם גם הדיבור כמו שנתבאר, וכנודע מספר יצירה שבית הלשון מכוון נגד ברית המעור.

ומסיים מאמרו כדרכו בקודש בעצה נאמנה ששייך לכל אחד בכל דור ודור, ובפרט בימי השובבי"ם, וחותם גם בתפילה ובברכה:

כה. ברכ על ידי לימוד התורה זוכים לגאולת הדעת, כאמרס ז"ל בגמ' אין לעת אלא תורה, כי באמצעות הדיבור בדברי תורה מתקנים ברית הלשון, ונתקן ממילא גם ברית המעור המכוון כנגדו, ועל ידי זה חוזר ומתגלה החלק האלקי, חלק יעקב, רזא דלעת. וז"פ הזוה"ק לא אתדכי בר נש לעלמין אלא במילין לאורייתא, היינו

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא ימליץ טוב בעדינו

חומש ורס"י לפרשת וארא

שאלות בחורש"י

- א. מה השיב הקב"ה למושה על טענתו: למה הרעותה לעם הזה.
- ב. איך מתקשרים סמיכות הפסוקים: ושמי לא נודעתי להם, וגם הקימותי, הרי "לא נודעתי הוא שליללה, "וגם הקימותי" הוא חיוב, ומה הפירוש בהמשך הכתוב: וגם אני שמעתי היכן עשה הקב"ה ברית עם האבות שיתן להם את ארץ כנען
- ג. "ואזכור את בריתי" איזה ברית.
- ה. מה הפירוש ולא שמעו אל משה, ולמה לא שמעו.
- ו. מה הפירוש "אני השם", ומהיכן הראי" שגם לפורעניות כן.
- ז. מדוע מקבל רש"י את הפירוש השני בתשובת הקב"ה למושה רק בתורת מדרש ולא בתורת פשט.
- ח. למה בתחילת השליחות לפרעה דיבר הקב"ה אל משה לבדו, ואח"כ דיבר למושה ולאהרן,
- ט. מה צוה הקב"ה למושה ואהרן על בני ישראל, ולפרעה.
- י. למה נתייחסו כאן משה ואהרן, ולמה התחיל הייחוס מראובן ושמעון.
- יא. למה נמנו שנותיו של לוי, ושני חיי עמרם.
- יב. מה הפירוש "הם מדברים" "הוא משה ואהרן", ולמה נאמר בפסוק אחר הוא אהרן ומשה
- יג. כמה פעמים היו צריכים משה ואהרן לדבר את דבריהם לפרעה.
- יד. האם יש מקום להעניש את פרעה על אף שהקב"ה הקשה את לבו.
- טו. מהו תכלית העונש שהקב"ה מביא על אומות העולם.
- טז. למה צריך פרעה למופת.
- יז. בפרשת בראשית כותב רש"י שהתנין הוא מין דג, והאם גם התנין בפרשה כאן הכוונה למין דג, (ומה החילוק).
- יח. איזה נס בתוך נס היה במופת של המטה.
- יט. למה שלח הקב"ה את משה לפרעה דווקא בבוקר כשיצא המימה.
- כ. למה נהפכו מי היאור לדם, ולמה התחיל הקב"ה את המכות במכת דם דווקא.
- כא. "ונלאו מצרים לשתות", ממה יתעייפו.
- כב. מה החילוק בין נהר, יאור, אגם. והיכן היה עוד מכת דם.
- כג. מה אמר פרעה למושה על מכת דם.
- כד. למה התחיל מכת צפרדע מפרעה, ולהיכן נכנסו הצפרדעים, ולמה נאמר עוד פעם "ובכה ובעמד".
- כה. למה בהתראה נאמר צפרדעים בלשון רבים, ובמכה עצמה כתוב ותעל הצפרדע.

- כו. מה החילוק בין "למתי אעתיר" או מתי אעתיר ומדוע השיב פרעה למהר ולא מיד].
- כז. מדוע כל הלשונות של עתר בפרשה (3 מקומות) נאמר בלשון כבד [עם דגש באות ת].
- כח. "ויצא ויצעק" למה צריך הכתוב לומר "ויצא".
- כט. מה החילוק בין והכבד את לבו לבין ויכבד את לבו.
- ל. מהיכן ניסו ההרטומים לברוא כנים, ומדוע לא יכלו.
- לא. מה החילוק בין כנם לכנים
- לב. מהו "ערוב", ובאיזה אופן באו למצרים, ואיזה דבר נוסף היה ע"י הערוב מלבד המכה.
- לג. מה רצה הקב"ה ללמד לפרעה באמצעות מכת ערוב.
- לד. מה התכוון פרעה באומרו זבחו "בארץ", ומה השיב לו משה לא נכון... כי תועבת מצרים.
- לה. מה החילוק בין הערוב לצפרדעים והטעם בזה.
- לו. מה החידוש בערוב שפרעה הכביד את לבו "גם בפעם הזאת".
- לז. כאשר רוצים לומר על אדם או על מקום שפגעה שם "יד ה'", איך אומרים את זה

- בלשון עבר, הוה, ועתיד.
- לח. איזה ניסים מיוחדים היו במכת שחין.
- לט. למה נאמר על מכת ברד "כל מגפותי".
- מ. מדוע בהתראת מכת ברד נאמר כי עתה "שלהתי" בלשון עבר.
- מא. מה הפי' "עודך מסתולל בעמי".
- מב. "כעת מחר" האם אין בזה סתירה.
- מג. איזה נס מיוחד היה עם משה במכת ברד. ואיזה נס בתוך נס היה במכה זו.
- מד. מה הפי' נטה ירך "על השמים" כפשוטו וכמדרשו
- מה. למה הקפיד משה להתפלל דווקא מהוץ לעיר.
- מו. בפרשת נח מפרש רש"י את הפסוק: והנני משדהיתם "את הארץ" כמו מן הארץ, ומביא לזה מפסוק בפרשה כאן. מהו הראיה.
- מז. מה ענה משה לפרעה כשאמר לו העתירו אל ה' וגו'. ואשלחה אתכם (2 דברים).
- מח. מה הפירוש והפשתה והשעורה נוכתה, ומדוע א"א לפרש לשון הכאה.
- מט. מה הפירוש "כי אפילות הנה" כפשוטו וכמדרשו. ומה קשה שם לרש"י.
- נ. מדוע הפשתה והשעורה נוכו והחטה והכוסמת לא נוכו.
- נא. עם איזה נס מיוחד מסיים רש"י את הפרשה.

היכן מצינו בפרשה

- א. לשון שוה לשכר ועונש, ואיך יתכן.
- ב. כבוד מלכות.
- ג. אריכות ימים של אחד השבטים.
- ד. שני אישים בשם שוה, ומעמים שונים מן הקצה אל הקצה.
- ה. מלה במקום אות אחת.
- ו. צדקתם של אהרן ומשה.
- ז. פסוק כהקדמה לפסוק שאחריו.
- ח. על מה להתעניין בהצעת שידוך.
- ט. שלושה פסוקים בתחיל הפרשה שכתובים פעמיים.
- י. נהזור לעניננו.
- יא. והנשואים ישמעו ויראו.
- יב. שני ציוויים שונים במשפט שוה שאמר הקב"ה.
- יג. פסוק מיוחד שאינו מופיע עוד פעם בכל תנ"ך.
- יד. גם בתוך נס (3 מקומות).
- טו. מכת בכורות.

כמ. איזה לשון כתוב בפרשה במקום:
 משפט - דיבור קשה. ב) נאמן לשלם. ג) טורח
 משא. ד) שבועה. ה) נשימה קצרה ו) שפתיים
 אטומות. ז) אחות אב. ח) במקום אות ב. ט)
 שופט ורודה. י) מתורגמן. יא) אות. יב) נחשי. יג)
 לחש. יד) חוזק לב. טו) עד עכשיו. טז) עייפות יז)
 סירחון. יח) לחש - מעשה שדים, מעשה כשפים.
 יט) נשלם. כ) סרבן. כא) מכה. כב) מגפה. כג)
 משתכה. כד) תפילה. כה) ריבוי תפלה. כו)
 ערימתה. כז) התהוות (או קיבוץ) של כינים. כח)
 מאת ה' כט) גירוי. ל) הפרשה. לא) אליל. לב)
 דבר שנאוי. לג) שקר. לד) התאמצות בתפילה.
 לה) הבדלה. לו) פורה ברות. לז) מוגדל (מצמיח)
 לח) חום. ט) כובש. מ) לאסוף. מא) הכנסה. מב)
 להבריה. מג) מספיק. מד) עדיין לא. מה) נשברה.
 מו) עיץ. מז) מאוחרות. מח) פלאי פלאות. מט) לא
 הגיע. נ) לא נשפך.

מז. הכרת הטוב.
 יז. עיר שכולה תבן.
 יח. ההכנה למכה יותר מהמכה עצמה, [להיפך
 מהכנה למצוה שגדולה יותר מהמצוה].
 יט. מכה שהמצריים הביאו על עצמם.
 כ. אות ל' בראש התיבה משנה את המשמעות.
 כא. הוה בלשון עתיד.
 כב. משפט שאמר משה לפרעה. ורש"י מפרש
 שני פירושים שונים זה מזה מן הקצה אל
 הקצה.
 כג. יראת שמים של המצריים (2 מקומות).
 כד. מכה הקשה ביותר.
 כה. שריטה בכותל, ובשביל מה.
 כו. אות ו' במקום אות יו"ד, והטעם.
 כז. עושה שלום במרומיו.
 כח. לעולם יהיה אדם רך כקנה.

מקורות

כו. ט. כד.	ז. ו. כח.	מ. ט. טו.	כ. ז. יז.
כה. ט. לב.	ח. ו. כג.	מא. ט. יח.	כא. ז. יח.
כט. ו. ב. ב) ו. ב. ג) ו. ו.	ט. ו. כד-ל.	מב. ט. יח.	כב. ז. יט.
ד) ו. ה. ח) ו. ט. ו) ו. יב.	י. ו. ל.	מג. ט. כב-כד.	כג. ז. כב.
ז) ו. כ. ח) ו. כו. ט) ז. א.	יא. ז. ג.	מד. ט. כב.	כד. ז. כח-כט.
י) ז. א. יא) ז. ה. יב) ז. ז.	יב. ז. ב.	מה. ט. כט.	כה. ח. ב.
י. י. ג) ז. יא. יד) ז. יד. טו)	יג. ז. יא.	מו. ט. כט.	כו. ח. ה.
ז. טז. טז) ז. יח. יז) ז. יח.	יד. ז. יב. ט) ז. ח. ג.)	מז. ט. כט. ל.	כז. ח. ה.
יח) ז. כב. יט) כה. ט) ז.	ט. כד.	מח. ט. לא.	כח. ח. ה.
כו. כא) ז. כד. כב) ז. כז.	טו. ז. טז.	מט. ט. לב.	כט. ח. יא.
כג) ח. ה. כה) ח. ה. ח. כו.	טז. ז. יט. ח. יב.	נ. ט. לא, לב.	ל. ח. יד.
ה. י. כז) ח. יג. כח) ח. טו.	יז. ז. כב.	נא. ט. לג.	לא. ח. יג.
כט) ח. יז. ל. ת. יח. לא)	יח. ז. כה.		לב. ח. יז-כ.
ח. כב. לב) ח. כד. לג) ח.	יט. ח. ב.		לג. ח. יח.
כה. לד) ח. כו. לה) ט. ד.	כ. ה. ה.		לד. ח. כא-כב.
לו) ט. ה. לו) ט. ט. לח) ט.	כא. ח. כ.		לה. ח. כז.
ט. לט) ט. יז) מ) ט. יט.	כב. ח. כב.		לו. ח. כח.
מא) ט. יט. מב) ט. כ. מג)	כג. ז. ט. יד. ט) ז. ט. כ.		לז. ט. ג.
ט. כח. מד) ט. ל. מה) ט.	כד. ט. יד.		לח. ט. ח.
מא) מו) ט. ל. מז) ט. לב.	כה. ט. יח.		לט. ט. יד.
מח) ט. לב. מט-ג) ט. לג.	כו. ט. יח.		

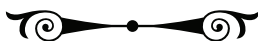
היכן מצינו

שאלות בחורש"י

- א. ו. ב. ט.
- ב. ו. ד. ה.
- ג. ו. ד.
- ד. ו. ה.
- ה. ו. ט.
- ו. ו. ט.
- ז. ו. ט.
- ח. ו. יג.
- ט. ו. יג.
- י. ו. יד.
- יא. ו. יח.
- יב. ו. כו. כז.
- יג. ז. ב.
- יד. ז. ג.
- טו. ז. ג.
- טז. ז. ט.
- יז. ז. י.
- יח. ז. יב.
- יט. ז. טו.

הזכירו לפניו השמי'עו לפניו תורה ומעשים טובים של שוכני עפר

ליקוט מיוחד

ליומא דהילולא רבה של רבינו הקדוש והטהור

מאורן של ישראל ומאור הגולה

בעל 'ישמח ישראל' זצוקלה"ה זי"ע ועכי"א.

יזכור אהבתם ויחיה זרעם שלא תאבד שארית יעקב

**דברים נוראים הממיסים כל לב
שכתב רבינו הק' ה'שמח ישראל' זי"ע בצוואתו
בענין לימוד דברי תורותיו:**

...הנני מאמין באמונה שלימה כי מאהבת הקב"ה ומחסדו הגדול אשר חושב מחשבות לעזרת כל הנשמות אשר לא ירח ממנו נרח חלילה, ברחמי הרבים סבב כל הסיבה הזאת אשר ישמעו אנשים אשר קטנם עבה ממתני לקולי, ויבקשו תורה מפי נדכה ונכאה כמוני אשר נפלאה היא בעיני, למען אקיים מצות ושננתם לבניך אלו התלמידים, למען אשר לא ימחה שמי חלילה מישראל, ומדי זכרם בי יזכרוני לטובה למען להעלות משאול תורתה.

לזאת אבקש ואתחנן בבכי ובתחנונים מעת אוהבי ורעי, אשר מסרתי נפשי עליהם, וכמעט רוב ימי חלדי הייתי משרת להם לעסוק לטובתם בכל האפשרות, זכרו נא לבקש רחמים על הדין נפשא עלובתא, ובכל עת אשר תהיו פנוים מצרכיכם ותעסקו במילי דשמיא, תזכרו נא גם אותי השפל והנדכה, אשר הייתי עמכם בצוותא חדא שנים רבות, לבקש רחמים על נשמת...
נשמת...

**דיבורי אש קודש "חוצבים להבות אש"
מכ"ק מרן רבינו ה'אמרי מנחם' זי"ע
על התקשרות עם הצדיק אף לאחר פטירתו
ע"י לימוד תורתו הקדושה.**

הצדיק אבד ואין איש שם על לב (ישעיה נז, א), לבאר הדברים נוכל לומר, כפי מה דאיתא בספה"ק הפרדס (שער כג פרק א) הצדיק אבד ירצה אל הסתלקות השפעתו, ונראה הענין, כי באמת עבודת האיש הישראלי היא להתקשר אל צדיק הדור, וע"י התקשרותו אליו, מופיע עליו השפעת הצדיק אף לאחר פטירתו לחיי עד, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן (חולין ז:). אמנם איך ובמה יזכה האיש הפשוט להיות מקושר עם הצדיק, הנה זה הוא ע"י לימוד תורתו והזכרת מעשיו הטובים, אחרי אשר בזה גורם שיהיו שפתות הצדיק דובבות בקבר (יבמות צז.), ונעשה בבחינת רע הגורם לטוב, אשר כבר יסד מרן מוהר"י בעש"ט זצללה"ה זי"ע (תולדות יעקב יוסף פר' בא אות ח) שבזה נעשה כסא לטוב ונהפך להיות כולו טוב, וממילא יש לו התקשרות אל הצדיק, ונשפע לו שפע על ידי הצדיק, אבל אם אינו מחזיק בתורתו ומעשיו של הצדיק, אזי הוא נאבד מאתו, ר"ל ההשפעה שע"י הצדיק מסתלקת ואינה מופיע עליו עוד רח"ל.

וזה"פ חבל על דאבדין ולא משתכחין (סנהדרין קיא.), כלומר חבל על הצדיקים הקדושים שנאבד ונסתלק מאתנו השפעתם, בבחינת הצדיק אבד, מפני מה, כי לא משתכחין, מלשון שכחה, ר"ל שאינם שכיחים אתנו, שאין מתקשרים אתם ע"י תורתם ומעשיהם הטובים שיהיו שפתותיהם דובבות בקבר, שאז נעשים מקושרים אליהם וממשיכים השפעתם.

(אמרי מנחם כ"ט טבת אות ב)

פתח דבר

סקירה מורחבת אודות ימי ושבתות השובבי"ם ועל המאמר שלפנינו

המאמר שלפנינו הוא מפרשת שמות אות א שנכתב בכתב יד קדשו של רבינו זי"ע אך לא ידוע באיזה שנה, והוא מאמר ארוך ומיוחד הנוגע מאוד לימי השובבי"ם, אשר פרשת שמות הוא השבוע הראשון משה שבועות של ימי השובבי"ם, וכל המאמר הזה אינו רק לבאר מקראי קודש מפ' שמות, אלא בעיקר ביאור הרמזים המוזכרים בפסוק הראשון על ענין הנ"ל. וכנראה שלא בכדי נבחר מאמר זה למאמר הראשון של פרשיות השובבי"ם. כיון שבמאמר זה האריך רבינו מאד לבאר דרכי העבודה המיוחדת ביותר לזמן זה. והוא ההתחזקות לאדם שנפל בחטאיו לעמקי הקליפות ר"ל, וגם החיות דקדושה שלו נפלה עמו לתהום רבה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ונחשכו עיניו מראות אור פני מלך חיים. ורבינו מחזקו ומרוממו, ופותח שער ומורה לו דרך איך להתגבר ולצאת מהרפש ושיט שטבע בו, ולשוב ולהעלות את נפשו למקומה מבירא עמיקתא לאיגרא רמה, ממש מההיפוך אל ההיפוך, ולחזור לאור באור פני מלך חיים.

ומבאר בדברי רבינו בכמה מקומות [עי' פ' שמות אות ה ואות ו, ופ' וארא אות א ועוד] אשר מחטא פגה"ב נעשה האדם מגושם ומרוחק מהקב"ה ונחשכו עיניו מראות אור פני מלך חיים. ופ"א במוצש"ק פ' משפטים בסעודת מלוה מלכה דיבר רבינו דיבורים נוראים בענין זה ואמר: כי הפוגם בברי"ק ניטל ממנו הפרצוף פנים של ישראל להיות פניו דומה לעכו"ם [מש"י משפטים אות ב]. וזאת בנוסף למה שכבר כתב רבינו (חנוכה אות יא) דע"י המחשבות רעות ופגה"ב נעשה האדם ככהמה וכאילו נצמח לו קרני השור, ולא זו בלבד אלא אף גם זאת, שאינו נחשב לחי אלא למת, כמו שכתב רבינו (פ' ויגש אות ג): שמי שאינו עושה עושה רצון ותכלית הבורא נקרא מת אעפ"י שעושה מעשה בע"ח אוכל ושותה וכו'.

אך כדרכו בקודש של רבינו זי"ע שאינו נותן לאדם להישאר בשפל מצבו, עם פנים של גוי ובדמות בהמה עם קרניים ולהיות בחינת מת ח"ו, ובדבריו הקדושים חיזק לבכות נשברות והופיע בקרבם רוח חים ושמחה והיה מאורן של ישראל במלוא מובן המלה [לשון האמונת משה בהק' למש"י]. ולכן היה מנצל כל הזדמנות להגביה ולרומם את האדם אפילו מעומק שאול תחתית למטה ממנה, ומפיה רוח חיים ע"י הניצוץ האלקי שיש לכאור"א ששם אין מגיע שום פגם, וניצוץ זה ללהב יצאה לשרוף בזה את כל הרע שנדבק בו, ואז מתגלה היופי וההדר של איש הישראלי, נטע שעשועיו של הקב"ה, עד שאין לנו שום השגה ברום ערכו של כל אחד מישראל, כמו שאין לנו השגה בהקב"ה ובתורתו, כי קוב"ה אורייתא וישראל חד, [כל זה לקוח מלשון קדשו של רבינו זי"ע בכמה מקומות].

וכמו שאמר עליו רבינו העיקדת יצחק זי"ע הי"ד:

"כשבא דודי כ"ק אדמו"ר הגאון האלקי מרן בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע בפעם הראשונה אל הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזמין זצלה"ה זי"ע אמר עליו הרה"ק מראדזמין 'מילדי העברים זה'. ואפשר לבאר את דברי קדשו כי צדיק הדור מוליד נשמות חדשות לישראל, וכידוע שהרבי מוליד הנשמה והאב מוליד הגוף, וכשהביט אז בצורת רבינו הקדוש ראה ברוח קדשו שהוא יהיה צדיק הדור ויהיה מוליד נשמות ישראל, וזה היה כוונתו מילדי העברים הוא זה, היינו שיוליד עברים

ויזרע בלבבות ישראל תורה ותפלה ודרכי ה'".

ואם בכל ימות השנה כך, עאכו"כ בתקופת השוכבי"ם שרבוה"ק שהלכנו בדרך האר"י הק' והבעש"ט הק' ותלמידיהם זי"ע, הפליגו מאד בזה והרבו בקהל עדתם להורות להם את דרכי העבודה בימים אלו, ובכלל זה נתנו גם דרכים ועצות איך להגיע לתיקון הנרצה, הן בחלק 'סור מרע' שהם א. ע"י התבוננות עמוקה במצבו השפל איך שהשפיל את נפשו ורוחו ונשמתו מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, והטביע עצמו בעמקי הקליפות עד שבדרך הטבע אין לו שום אפשרות לתקן עצמו רח"ל. ב. לברוח מהגאווה והשקר והיאוש הרחק כמטחוי קשת. והן בחלק 'עשה טוב' שהם א. ע"י אמונה בה' שהוא אוהבו ורוצה בו, והכין לו הדרך לשוב אליו אפילו מעומק שאול בתחתית שאין למטה ממנה. ב. בטחון ותקוה בה' שיעזרנו לתקן את עצמו ולהעלות את נפשו ורוחו ונשמתו מבירא עמיקתא לאיגרא רמה ממש מההיפוך אל ההיפוך. ג. ע"י דביקות בתורה ותפלה. ד. ע"י צעקה בבחינת 'תעו במדבר בישימון דרך.. ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יצילים'. וכל זה ועוד יבואר כאן במאמרו של רבינו ביחד עם ההדרכה כיצד ואיך להגיע לכל זה.

ומתוך כל המאמרים הרבים שיצאו מבית מדרשם של רבוה"ק יש לציין כאן במיוחד שני חידושים נפלאים בענין זה.

החידוש הראשון: שאין מי שנפטר מחובת עבודת התיקונים בזה, ואפילו מי שהוא צדיק גמור. והוא מה שהביא התפארת שמואל (יד שבט אות א) בשם אביו הרה"ק האדה"ז שאמר לבנו רבינו **הישמח ישראל** זי"ע, דלכן נאמר שוכבי"ם בלשון רבים ולא שוכב, כי ענין השוכבים הוא אצל אחד עבור עצמו ואצל אחד עבור אחרים, וכביאורו הנורא ממרן **האמרי מנחם** בזה (שמות אות ג), כי אם בכללות ישראל לא נתקן הכל, עדיין הוא עצמו ג"כ פגום, שהרי הוא ג"כ בכללות ישראל, ואין בפרט אלא מה שבכלל, ולזאת אף שהצדיק עצמו מקודש בקדושת הברית, הנה זה הוא בפרטיות, אבל בכלליות צריך עוד לתקן, ומחמת כן מחוייב להתעסק בתיקוני התשובה עכ"ל.

והחידוש השני: שענין התשובה והתיקון המסוגל ביותר בשוכבי"ם הוא תורה מסיני, והאר"י הק' והבאים אחריו רק גילו לנו ענין תוקף קדושת וחשיבות הזמן, שהם מסוגלים מאוד מאוד לתשובה ולתיקון ולהתקרב אל מקור החיים הקב"ה. והורו לנו כדת מה לעשות, והוא מה שרבינו זי"ע דיבר בקדשו במוצש"ק פ' משפטים בסעודת מלוה מלכה הנזכר לעיל, ופתח ואמר: בזה השבוע נגמר שוכבי"ם שהתחיל בפ' שמות, והששה שבועות הללו מסוגל לתיקון פגה"ב, ואלה המשפטים, פרש"י ז"ל וא"ו מוסיף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני. וא"ו מרמז על ברי"ק כנודע, וזהו מה הראשונים מסיני, היינו התשובה, אף אלו מסיני, היינו התיקון לתקן מה שעיוות בחטא פגה"ב הוא ג"כ מסיני.

עוד ענין מיוחד שלמדנו מרבוה"ק: הוא ענין הדיבור עם הקב"ה ע"י צעקה ואנחה מקרב ולב עמוק אל אבינו שבשמים, בבחינת 'תעו במדבר בישימון דרך ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יושעים', שרבינו הזכירו במאמר זה רק בהבלעה אולם האריך בזה במאמרים אחרים, ולכן הרחבנו גם בחלק הביאור וגם בחלק המילואים אות ח' בביאור הדברים עפ"י משנתם של רבוה"ק, אשר דבר פלא הוא שמהאדה"ז ועד האמרי מנחם לכל אחד מהם יש פירוש אחר בזה, וסיכמנו שם את כל השיטות.

ענין השבת קודש הוא ציר מרכזי במשנת רבינו זי"ע כידוע, כיון שכל ההשפעות קדושות [וכן

הוספה מיוחדת לרגל יומא ההילולא קדישא

הגשמיות] נשפעים הכל מכה קדושת השבת, וכמאמרו (פ' כי תשא אות ג) על מה שאנו אומרים (ברכת יוצר של שבת) יום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'. **שיום השבת קודש מטיב ומשבח את איבריו של האדם שלא ישתוקקו ויכספו לשום דבר שבעולם רק לעשות רצון הבור"ה**, והשפעת קדושת השבת אינה רק על העתיד, אלא בכוחה גם לתקן ולהעלות את כל העבר, כמו שפירש רבינו (פ' קדושים אות ג) על מה שאנו אומרים (בתפלת העמידה של שבת) חמדת ימים אותו קראת, **שבשבת קודש זוכים לתקן את כל חמדת ימי המעשה ולהעלות הכל להשורה.**

זאת ועוד אחרת, כי מדברי רבינו אנו למדין כי רק בכח השבת אפשר לבא לכל הקדושות דלעיל באמת, וכלשון רבינו (בראשית אות ב) **דבששת ימי המעשה האדם שקוע בעלמא דשיקרא ובדמינות, ורק כאשר מתנוצץ אור האמת מקדושת השבת אז מביין שכל מלאכתו אפס ותוהו והכל הוא רק מכוחו של הקב"ה המחיה אל הכל, ועי"ז מכניס קיום והוויות לעולם עש"ה.**

וביותר השבתות של ימי השובבים אשר כפי המבואר בסה"ק הם מסוגלים ביותר להיטהר מכל סיג ופגם ולהתקדש בקדושה עליונה, וכמו שכתב **האמרי נועם זי"ע** (שמות אות א) **וד"ל: העיקר הוא בימי השובבים לדבק עצמו בקדושת שבת, ולשמור השבתות שבתוך ימי השובבים בקדושה נפלאה, והוא תיקון לכל ימי השובבים, ובזה מגרשין החיצונים, ושומרים אוב"ק, וזוכין לתשובה כאלו הימים, כמו שנרמז מצרימה' את' יעקב' איש' וביתו' ס"ת תשובה עכ"ל.**

ולכן במאמר זה הרחיב רבינו זי"ע הרבה מאד בענין קדושת השבת קודש וענין הקידוש בשבת, לבאר היטב את שני הענינים הנ"ל [יום השביעי משבח ואומר, וחמדת ימים אותו קראת] השייך לימי השובבים, במה ואיך אפשר לזכות לזה, **ולא יאומן כי יסופר כמה ענינים משבת קודש טמן רבינו במאמר זה, וכולם לתכלית המכוון לעורר ולרומם את האדם ולקדשו בקדושת השבת, אשרנו מה טוב חלקנו.**

ולאור כל האמור מובן, כי במאמר שלפנינו יש משנה תוקף וחשיבות רבה לעיין ולהתעמק היטב בדברי קדשו, ולקחת ממנו את הדרך איך לעבוד את ה' בכלל, ובפרט בימים ושבתות אלו, ולזכות לאור באור פני מלך חיים, והבא ליטהר [באיזה מצב שיהיה] מסייעין אותו.

השתדלנו עד מאוד ללמוד ולהבין ולהשכיל ולברר מקחו של צדיק, אשר על אף שנראה כאריכות דברים, מ"מ הם בכחינת מיעוט המחזיק את המרובה כדרכו בקודש, ובפרט שבמאמר זה מדבר רבינו על שלושה ענינים - קדושת ושורש אבות. קדושת הברית. וקדושת ש"ק. אשר כל אחד מהם היה צריך להיות מאמר בפני עצמו, ורבינו הכניס הכל במאמר אחד, וזה בודאי מחייב הכלל שדברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, ולהסתייע מדברי קדשו המפורזים בספרו הק' כדי לדלות מהם - **ולו במעט** - הבנת כוונת עומק הדברים. וידענו נאמנה אשר מקוצר המשיג ורוחב המושג לא ירדנו לסוף דעתו בשלימות, מ"מ לא נקיטנא אלא בשיפולי דגלימא של רבינו [לשון רבינו זי"ע בצוואתו הק' אשר בגודל ענוותנותו כתב כן בענין השייכות שלו לאביו הרה"ק האדה"ז זי"ע.], שהרי דברות קדשו נאמרו ונכתבו כנוח עליו רוח ה' מתוך רוח הקודש שהופיע בבית מדרשו, כפי שהעיד על זה הרה"ק מהרי"ד **מבעל זי"ע**, וא"כ בודאי שדבריו מכוונים גם - ובעיקר למעוטי ערך כמונו, ותפלתנו ותקותינו שלא סטינו מדרך האמת. ולתועלת המעיינים הוספנו מילואים לבאר דברי רבינו במקום שראינו תועלת בזה, ושם נתבאר בהרחבה עוד ענינים ומושגים שנלקטו מפי ספרים וסופרים, ששופכים אור ומסייעים

להבין עומק דברי רבינו זי"ע.

ובעת נעילת שער נזכיר דברי כ"ק מרן **האמרי מנחם** זי"ע (שמות סוף אות ד) בלשון קדשו: וכאשר הוא מטבע בני אדם שאינם מניחים לעצמם להפסיד את זמן ה"סעזאהן", כן על דרך זה צריך לנצל את ה"סעזאהן" של הימים האלה אשר מועיל בהם תשובה על העון המר הזה, להשתדל בתיקון המעשים לזכות לקדושת הברית הנקרא טוב, ועי"ז יהיה אך טוב כל הימים, אכ"ר.

ובענין ה"סעזאהן" של הימים האלה אשר מועיל בהם תשובה נציין עוד מש"כ בסה"ק תולדות אהרן להרה"ק **רבי אהרן ז'טאמיר** זי"ע (פ' שמות ד"ה שובב"ם) שבימי שובב"ם מתקבלת התפילה כמו בעשרת ימי תשובה.

ועוד כתב האמרי מנחם (שם סוף אות ג): בשפלותינו היום כאשר נתמעטו הלבבות ואין אתנו יודע עד מה, מוטל עלינו לעשות כל שבכוחנו לעשות, כמו שכתבו בספרים ואל"ה שמו' בני ישראל הבאים ס"ת תהלים, היינו לשפוך שיח בימים אלה באמירת כמה מזמורי תהלים מדי יום ביומו, וזה יועיל שישמע השי"ת קולנו ויופע עלינו באור פניו, ומכח זה נבא לתיקון הברית ונזכה לכל טוב אכ"ר.

התודה והברכה לכל העושים והמסייעים במלאכת הקודש, ולכל אותם שהקדישו מזמנם בבדיקת והגהת הביאור והאירו עינינו כפי הצורך, כולם יתברכו ממקור הברכה. בבני חיי ומזוני רויחי ובכל מילי דמיטב ברו"ג, וזכות רבינו הק' יגן עליהם להושע ברו"ג בכל הצורך.

ונסיים בתפלת רבינו בסיום מאמרו זה:

ה' השומע תפלת כל פה ישמע לתפלתנו ויגאלנו גאולת עולם בקרוב בב"א.

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא ימליץ טוב בעדינו זכותו יגן עלינו

תוכן המאמר

- מביא את הרמזים בראשי תיבות וס"ת שכתב בעל הטורים ובסה"ק בפסוק: זאלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש ובתו באו'. שהם כולם עצות והתחזקות לבל ליפול בייאוש ח"ו. ואיך לשוב אל ה'.
- יבאר בתחילה איך נראה מצב האדם החוטא שעו"ז נחשכו עיניו ולכו מראות באור פני מלך חיים, ע"י שנפל לעמקי הקליפות, וגם החיות דקדושה שלו נפלה עמו לתהום רבה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא.
- מבאר את הרמז ב"ר"ת הראשון ושבי"ה שראשית לכל צריך שיתחזק ולא יאבד תקותו כי יש בידו להשיב את החלק אלקי למקומה ושרשה ולמעלתה הגדולה.
- וההתחזקות הוא על ידי שלשה קדושות: **ראשונה** – קדושת שורש האבות, שכל אחד מושרש בשרשם והוא ענף עץ אבות הראשונים. ויבאר בזה גם איך לעורר שורש קדושה זו בשני דרכים, א – במדת אמת. ב – בשמו ישראל. **שניה** – בקדושת הברית קודש הותם המלך מלכו של עולם. **שלישית** – בקדושת שבת קודש בשני בחינות א – בקדושת השבת,

הוספה מיוחדת לרגל יומא דהילולא קדישא

- ב- בקידוש של שבת. ויאריך הרבה בענין זה איך ששייך קדושה זו לכל אחד ואחד.
- בהמשך לענין שבת יבאר עוד ענין הנשמה יתירה ופעולתה והשפעתה על האדם.
- ואיך ובמה יעורר האדם בו את קדושת השבת ועי"ז לשוב אל ה'.
- יבאר מאחז"ל: כל המענג את השבת נותנים לו "נחלה בלי מצרים", והמעם בזה.
- מבאר עוד סגולת ומעלת הקידוש בשבת ושמירת קדושת שבת קודש, ובכלל זה יבאר גם מהו "פסיעה גסה" והסרונה, ולעומת זה בשבת קודש "הילוכך תהא בנחת" ומעלתה.
- איך זוכה ע"י הקידוש וקדושת שבת לאור באור פני מלך היים.
- ביאור חדש במאה"כ "שויתי ה' לנגדי תמיד".
- יחזור לבאר שנית ענין "נחלה בלי מצרים" באופן נוסף על הפירוש הקודם.
- בסיום דבריו יבאר שע"י ההתחזקות בכלל הנ"ל יזכה עוד לצעוק מקרב ולב עמוק אל אבינו שבשמים.
- ומסיים בתפילה לה' השומע תפלת כל פה ישמע לתפילתינו ויגאלנו גאולת עולם בקרוב בב"א.

מושרש בשורש קדושת אבות, והשורש הזה אינו מניחך להעקר ממקומך, אפילו כל הרוחות שבעולם לא יזיזו אותך ממקומך לחוץ השורש, וי"ז מוסיף, וי"ח הוא אות אמת (וה"ק ח"ג ב.), וע"י האמת אתה מעורר שורש האבות ואתה נקרא שארית ישראל כי אתה נשאר מהם, וגם כי שמך ישראל, וכמבואר בס' זקן אהרין ועלן ישראל בטוח בה' עזרם ומגינם הוא (תהילים קט"ו, ט) היינו בשמך ישראל כלבד, שעוד נקרא שמך ישראל, בזה תוכל לבטוח בד' כי תמנה בכלל ישראל ויהי' לך עזר ומגן, וזה שמסיים בלשון רבים עזרם ומגינם הוא, וגם בזכות ברית קודש חותם המלך מלכו של עולם, כמאמז"ל (מנחות מ"ג: ע"ג) אכל דוד הע"ה כשנכנס לבית המרחץ ראה עצמו ערום מן המצוות כיון שנזכר במילה שצבשרו נתייבשה לעתה, כי זה החותם הקדוש הולך עמנו תמיד בכל המקומות המטונפים לשמור אותנו, וגם בזכות שבת קודש שצא לישראל צבחי' נחלה וירוסה אף בלא הכנה, וגם

א] ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באלו (א, א). **ובבעה"ט** ובסה"ק "ואלה שמות בני ישראל" הבאים ר"ת ושב"י, ישראל הבאים ר"ת וס"ת מילה, את יעקב איש ס"ת למפרע שבת, ואלה מוסיף על הראשונים ו' מוסיף על ענין ראשון, עיי"ש בצבעה"ט.

נראה שכיון שהתחיל כאן השעבוד ונסתמועניניהם ולבס של ישראל, לזה רמזה לנו התורה"ק עמות והתחזקות לכל נאמר נושא ואנחנו נגזרנו ח"ו, אחרי כי ע"י השאור שבעיסה ושעבוד מלכות ותוקף הגלות נחשבו עיננו מראות אור פני מלך חיים, ואנחנו הולכים בחושך ולא אור, ואנחנו חוטאים ונופלים לעמקי הקליפות ר"ל, ועי"ז גם החיות הקדושה שלנו נופלת עמנו לתהום רבה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ואיך נתגבר ללאת מרפס וטיט אשר נטבענו בו, לכן מרמזת התורה ושב"י, היינו שאתה תזכה להשיב החלק אלקי ע"י שתחזק, ראשונה שאתה נוסף על הראשונים, היינו שאתה ענף עץ אבות הראשונים, ואתה

במזכרים חתך בחר להם משה רבע"ה את יום
השבת למנוחה, והקב"ה הנחילנו אח"כ בראהבה
וצרטון וכנודע שאין טעם לרטון למה רעה כד,
וזה הוא בבחי' נחלה וירוסה, אף ברא בישא יורש
את לביו (ע' בחובות נ"ג), ובכח הנחלה וירוסה
נתעורר בנו שורש מורישינו שהוא הקב"ה וחלק
אלקי אשר נפח בנו, ונתוסף בנו לעת והכרה
יתירה לידע יקרת נשמתינו מאין היא ולמה באה
לעולם. וזהו ענין הנשמה יתירה כי ניכרת לו
ברבו יתיר על שפת ימי המעשה, לפי שבימי
החול שולט הקליפה ועי"ז ברא השכחה לשכחה
למה באה לעולם ויקרת ערכה, וע"י הקדושת
ש"ק שנאמר בו (קידוש ליל ש"ק) זכרון למעשה
בראשית ברא הזכרון לזכור בהבריאה, וכל מעשה
בראשית למה נבראו בעולם למען יתעלו ע"י
איש ישראל, ובכח הזכרון והתחזקות הזאת ילא
אדם מכל המזכרים שלו. וזה אמרם ז"ל (שבת
ק"ח.) כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי
מזכרים, והפייטן (בזמר מה ידות) הוסיף לומר
נחלת יעקב יירש בלי מזכרים נחלה, היינו כאשר
יודע כי יש לו חלק יעקב ובבחי' נחלה וירוסה
ממילא ילא מכל לאגותיו וברותיו כדברינו הנ"ל,
אף אם הוא צעינו ח"ו בבחי' ברא בישא יש לו
ירוסה, וממילא מתעורר בו כח מורישו וישוב
עוד אל ד'.

במזכרים זהו כוונת אומרם ז"ל (שבת קי"ג:) פסיעה
גסה נוטלת אחת מת"ק ממאור עיניו של אדם
ומהדר לי בקידושא דבי שמש, פסיעה גסה הוא
שאינו מחשב ההליכה, ונעלם מעיניו אשר כל
צעדיו יספור ד', והקב"ה נותן לך שכר פסיעותיך
כמאמ"ל (מש' ד"א זוטא פ"ג, ע"א). ועי"ז הוא
בא לידי גסות הרוח, והמתגאה פוגם במוחין

בב"א. (כתיו"ק)

סיכום המאמר

ברכיננו ה' אלקיננו באור פניך, כי באור פניך נתת לנו תורת חיים...

● במאמר זה בא רבינו ללמד את האדם שנהשכו עיניו מראות באור פני מלך חיים ע"י הטאיו ונפילתו לעמקי הקליפות, וכל החיות דקדושה שלו נפלה לתהום רבה מאיגרא רמה לכירא עמיקתא. איך יוכל לשוב ולהתגבר ולצאת מרפש וטיט שמבע בו ולהזור ולאור באור פני מלך חיים.

● וכאשר יודע ומבין היטב את שפל מצבו. ראשית לכל צריך להתחזק ולהאמין שיש בידו לצאת ולעלות מכירא עמיקתא לאיגרא רמה, כי בתוה"ק יש עצות נאמנות לכל אדם ובכל עת ובכל מצב שהוא.

והוא על ידי ג' עצות נאמנות.

● **ראשונה:** שיתחזק בזה שהוא ענף עץ אבות הראשונים ויש בו שורש קדושת האבות אשר שום כח שבעולם אינו יכול לעקור אותו לחוץ השורש, אבל לסיבת הטאיו הוא שרוי בתרדימה, וכדי לעורר שורש זו יש לו שני דרכים, א. במדת אמת, והיינו שיהי בקו הממוצא, הן מי שהיצה"ר רוצה להביאו לידי גמות הרוח ר"ל, והן כשירצה להביאו לידי עצבות, ידע תמיד כי עוד בו החלק אלקי, שהוא מרכז הפנימיות שבאדם. ב. שאף גם נפש כי תחטא והרבה לפשוט כ"כ עד שמרוב הטאיו ופשעיו אין לו עוד שום חיות דקדושה, רק בלבד מה שנקרא ומכונה עוד בשם ישראל, עכ"ז אם בוטח בה' וישען באלקיו זוכה לעזר וישועה מה'.

● **שניה:** בזכות ברית קודש הותם המלך שהולך עמנו תמיד ככל המקומות לשמור אותנו, ולזה הדעת זכה אאע"ה ע"י המילה, ואאע"ה הופיע והאיר אור דעת זה לכל נפש ישראל, שבכל מצב שיהיה יאיר לו אור הדעת להעלותו לתחיה, שידע שעדיין יש תקוה לנפשו, ועדיין הוא רק על פתחה של גיהנום, ומי שזוכה לאור הדעת זה בבחינת אדם מהול מישראל כנ"ל, אינו מניח לירד לתוכה, לבל יאכד חלק יעקב.

● **שלישית:** בכח קדושת השבת, אשר הקב"ה הנהילנו באהבה ורצון, ואין טעם ברצון, ולכן אין מקום למקטרג לקטרג על זה, וכיון שהקב"ה נתן לנו את השבת בבחינת נחלה וירושה שאפילו בן שאינו נוהג כשורה יורש, וא"א לקחת ממנו הירושה. כמו"כ השבת ניתן לכל א"א מישראל באיזה מצב שהוא, וע"י קדושת השבת יכול לחזור לשורשו ומקורו ולצאת מכל המצרים שלו ולשוב אל ה', ובכח זה יצא מכל צרותיו ודאגותיו.

● וזהו ענין הנשמה יתירה, דבימי החול שולט הקליפה ועי"ז בא השכחה לשכוח למה באה לעולם ויקרת ערכה, ואז בא לידי פסיעות גסות, שאינו מחשב הליכותיו לדעת

שכל צעדיו יספור ה', ובא לידי גאות ופוגם בחכמה - מוחא מוחין עלאין, ועי"ז ניטל ממנו מאור עיניו לראות באור פני מלך חיים, אבל ע"י קדושת השבת ובכח סגולת הקידוש בשבת בא לידי זכירה, לקיים מש"כ 'שויתי ה' לנגדי תמיד', דהיינו להבין שכל חיותו וכוחותיו מה' המה ואלמלא נפסק ח"ו שפעו רגע אחד הרי הוא כמת ממש, ועי"ז זכירה זו מהזירין לו את מאור עיניו הניקה ממנו, ועי"ז זוכה לחזור ולראות באור פני מלך חיים, ולהבין היטב את מצבו האמיתי, אשר זה הוא עיקר גדול מאד בענין התשובה שיבין היטב את מצבו ויתחרט עליהם ולא ישוב עו לזה לעולם.

וכיון שקדושת השבת בא בלי אתדל"ת ורק מכח הקב"ה שהוא בלתי בעל גבול ותכלית, לכן גם השפעתה הוא נחלה בלי מיצר וגבול, ומתוקף האמונה ובכח כל הקדושות הנז"ל יוכל לחזק את עצמו ולצפות לה' שעוד יזכה לתקן כל מה שפגם, ולצעוק מקרב ולב עמוק אל אביו שבשמים לרחם על נשמתו ושורש אבותיו הק'.

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. התודה"ק נותנת עצות והתחזקות לכאור"א אפילו מי שהגיע לשפל המצב בתהנית הנפילה שאין למטה ממנה, עד שנחשכו עיניו מלראות באור פני מלך חיים, שגם הוא יכול להתחזק ולהשיב נפשו לשורשו ומקורו, מבירא עמיקתא לאיגרא רמה, ועל כן רק לאחר שמבין היטב את מצבו השפל, צריך להתחזק ולהאמין שעוד יזכה לתקן את כל מה שפגם, ולצעוק מקרב ולב עמוק לאביו שבשמים לרחם על נשמתו ושורשו. ב. ההתחזקות שהתורה מלמדת אותנו היא ע"י שנתחזק בשלושה קדושות: א. "בקדושת שורש האבות", שידע שהוא חלק מהם ואינו יכול להיעקר ממנו לעולם בשום אופן, ולעורר בקרבו קדושה זו הוא ע"י מדת אמת, וכן בשמו ישראל, שבזה לכד שנקרא ישראל יבטה בה' שיהיה לו לעזר ומגן לחזור לשורשו. ב. "בקדושת הברית", ולעורר קדושה זו צריך שידע שעדיין יש תקוה לנפשו, ועדיין הוא רק על פתחה של גיהנום, ואאע"ה אינו מניח לו לירד לתוכה, לבל יאבד ממנו חלק יעקב. ג. "בקדושת שבת קודש והקידוש בשבת קודש", אשר על ידם צריך לבא לידי זכירה, לזכור שכל כוחותיו ומעשיו הכל מה' המה. ולעורר קדושה זו צריך שידע שקדושת ש"ק קביעה וקיימא ואפילו ברא בישא יורש, והקב"ה הנחילו את השבת באהבה ורצון בלי מעם, ולכן א"א לקחת זאת ממנו.

ג. ע"י שיתחזק בכל הנז"ל ויבין היטב את שפל מצבו, או אז יכנע לכבו הערל בענוות צדק ויתלהב לבו עי"ז לעבודת השי"ת ויעסוק בתיקונו ויצעק אל אביו שבשמים לרחם עליו ועל שורש נשמתו ושורשו מהאבות הק', והקב"ה ישמע צעקתו ויחיש ישועתו.

פתחי אמרי מנחם - ליומא דהילולא

מאמרי רבינו ביומא דהילולא של רבינו הגדול בעל 'ישמח ישראל' צוקללה"ה זי"ע
כ"ט טבת

מפתח הנושאים

- א. מי שעוסק בתורה לשמה, נתרומם למעלה מעוה"ז ונקרא איש מופת, ומעורר רחמים וישועות להכלל ישראל למעלה מדרך הטבע. (אות א)
- ב. דבריו האחרונים: שהיה והוה ויהיה טוב, ובחי' טוב הוא קדושת הברית, ועי"ז נוכל להתקשר אליו וימשך לנו השפעת הצדיק (אות ב).
- ג. הצדיקים אפילו בחייהם בזמן הזה הנם יכולים לזכות לאור הגנוז, ולכן אומרים שירה על הישועה העתידה לבא, אף שעדיין לא בא, כי רואים כבר עתה את הישועה (אות ג).
- ד. ירידה בכדי להאיר לאחר במסי"נ אינו נקרא ירידה ונפילה, ואין בו משום פגם ומיתה (אות ד).
- ה. פטירתו היתה מתוך מסי"נ בעדינו להאיר לנו בקרב חשיכה, ואין בו משום פגם ומיתה, אלא הוא עדיין חי אתנו (אות ד).
- ו. ע"י הזכרת הצדיק, שמזכירים דברי תורתו ומדברים במעשיו ודרכיו הקדושים, עי"ז מתקשרים עם הצדיק (אות ה).
- ז. דודי הק' והטהור א"א להגדיר את מהותו בשום הגדרה, כי הגדרתו למעלה מהשגת שכלינו, בבחי' אור מקיף, אבל מדברי האר"י הק' נוכל להבין אפס מה מגדולתו, במלא מובן המלה (אות ו).
- ח. מי שהוא שפל בעיניו, ומחזיק עצמו לאין וכאפס, הוא מצמיח ישועות לאנשים שבאים אליו להוושע כי מתעורר בחי' כתר שהוא שורש הישועות כולם (אות ז).
- ט. בגודל הכנעתו וענות צדקו זכה לבחינת צדיק יסוד עולם, והשפיע בקרב תלמידיו וחסידיו מדת הכנעה וביטול, ועי"ז השיגו מדת יסוד שהיא בחי' טוב (אות ח).
- י. הסתלקות הצדיק הוא בחינת הסתלקות האור שהוא שבירת הכלים, ועי"ז שבירת הלב בא האדם לתיקון הכלים שהוא בנין העולם, וזוכה שיופיע ויאיר בקרבו אור הצדיק (אות ט).
- יא. כאשר נזכרים כשבירות לכו של הצדיק, הנה מזה באים להתבטלות ושבירת הלב, וזוכים לתיקון הכלים ובנין העולם. (אות ט).
- יב. כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז שפתותיו דובכות בקבר, אם מדברים במעשיו ודרכיו הקדושים של הצדיק... נתעורר בחינת דיבור שהוא בחינת חיים (אות ט).
- יג. אא"ז מרן האדמו"ר הזן זי"ע אמר על דודי הק' שהוא טהור, וטהור הוא נצחי עד עולם, שכח התבטלותו והכנעתו הנוראה אשר היא שורש הטהרה, כח זה עומד וקיים לעד (אות ט).
- יד. בימיו האחרונים קודם הסתלקותו היה עובד על מדת השמחה לשמח לבכות ישראל, היינו להכניס בקרב ישראל מדת הכנעה שהיא השלימות, שמתוך כך יזכו לשמחה (אות ט).

טו. ביומא דהילולא של הצדיקים נתעורר התבטלותם לאר אין סוף ב"ה, ומה גם כשנזכרים התלמידים בשבירות לב רבם, ובאים ע"ז בעצמם לידי ביטול, מכניסים את השי"ת לרשותם (אות י).

טז. ע"י שמזכירים את הצדיק ומתבטלים אליו, מתקשרים עמו וע"ז מתבטלת הסט"א ואז בא ברכה שפע וחיים ושלוה וכל טוב (אות י).

יז. מחיבת הקב"ה מסב להצדיקים וחסידים בעת פטירתם ענין מסי"ג על קידוש שמו ית' יחוד נפלא, למען תצא נשמתם בקדושה וטהרה מתוך יחוד השם (אות יא).

קיצור המאמרים

ומעתה יתבונן האיש הנלכב כמה צריך לקבל על עצמו בימים אלה ימי השובבי"ם לימוד התורה, שעל ידי זה יזכה בקל לאור התורה באתערותא דלעילא, ולגילוי רחמנותו ית' מבחינת חנוך, ויוכל לשוב על החטא המר לבוא לקדושת הברית.

רבים מישראל נושעו אצלו למעלה מדרך הטבע, שהיה איש מופת, כי נתרומם לגמרי למעלה מעולם הזה [א]

חבל על דאבדין ולא משתכחין (סנהדרין קיא.).
אולי הפירוש, חבל על הצדיקים האלה אשר מתבטלים לגמרי מפני אורו ית"ש, בהשיגם אמתת המציאות שאין עוד מלבדו אפס זולתו, וזהו 'דאבדין ולא משתכחין' - זיי פארלירען זעך און געפונען זעך נישט קיין ארט", כמדריגת רבי עקיבא שאמר (ברכות סא:): כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה מתי יבוא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, היינו שכל חשקו וחפצו היה להבטל בפני אורו ית"ש במסירת נפש.

ובביטול שכזה נתבטל כל הטבע, כי הטבע שהוא הצמצום אינו אלא הסתר, שמעלים ומסתיר את האמת שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו, ג), אך ע"י התבטלות לאורו ית' הריהו מגלה ההסתר, שאין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש, וממילא הכל הוא רק למעלה מהטבע, בבחינת מופת, וע"י כן יכול איש כזה להושיע בכוחו

לקבל ע"ע עול תורה ויזכה

לאור תורה באתערול"ע ולמדת חנוך [א]

פרשיות שובבי"ם כתב האר"י ז"ל (שער רוה"ק תיקון כז) אשר המה עת רצון וזמן תשובה לתקן עון הברית יותר מכל ימות השנה, היינו אף שבזוהר הקדוש איתא (ח"א סב.) שאין התשובה מועלת על זה החטא כי גדול הוא מנשוא, עם כל זה מסוגלים הימים האלה, ימי השובבי"ם, לזכות בהם לתשובה שלימה לבוא לתיקון הברית, והוא רחום יכפר עון.

אכן בחמלת ה' עלינו ברחמי המרובים שאין להם קץ וסוף, כי לא ידח ממנו נדח (שמואל ב יד, יד) נתן לנו הימים האלה, זמן קריאת הפרשיות המדברים מיציאת מצרים, שהיתה הכנה לקבלת התורה, כמאמר הכתוב (ג, יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, והיתה באתערותא דלעילא, כי לא היה להם אז שום זכות, כדאיתא בזוה"ק (ח"א כח:): דהוו בלא אורייתא ואתמר בהו (יחזקאל טז, ז) ואת ערום ועריה, ומכה הקריאה שמעוררת הזמן (עי' של"ה מס' פסחים נר מצוה אות ו) מאיר ומופיע גם לנו אור התורה מצד אתערותא דלעילא, ועל ידי זה שוב יש בידינו כח להתגבר על יצרנו הרע ולשוב ולתקן את אשר פגמנו בעון המר, ולהחזיר את אור התורה להאיר בכל איברינו וגידינו כבראשונה, רק שמצדנו יש לנו לקבל על עצמנו לעסוק בתורה ולקיים מצוותיה, ולהוציא קבלה זו תיכף מן הכח אל הפועל.

דבריו האחרונים קודם הסתלקותו [ב]

בעל ההילולא דהיום זצלה"ה זי"ע, דבריו האחרונים קודם הסתלקותו היו "ס'איז געוועהן גוט, ס'איז גוט, און ס'וועט זיין גוט", ובחינת טוב הוא קדושת הברית (עי' זוה"ק ח"ג ק.), ועל ידי זה נוכל להתקשר אל הצדיק, ויומשך לנו השפעת הצדיק, ונזכה להושע בבני חיי ומזוני, זכותו יגן עלינו, אמן כן יהי רצון. (אות ב)

רבינו הקדוש זכה לאור הגנוז שהוא בחינת טוב, ועל כן היה בו בחי' צופה בו מסוף העולם ועד סופו [ג].

כבוד קדושת מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע, בעל ההילולא, אמר דיבוריו האחרונים לפני פטירתו "עס איז געוועהזין גוט, עס איז גוט, און עס וועט זיין גוט".

ונ"ל לומר כי הצדיקים אפילו בחייהם בזמן הזה הנם יכולים לזכות לאור הגנוז, עפ"י מה דאיתא בשל"ה הקדוש (פר' בשלח תורה אור אות ג) על דברי המדרש (ש"ר כג, ה) עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבוא, וקשה להבין כפל הלשון, 'עתידין' שיאמרו 'לעתיד לבוא', די היה לומר 'עתידין ישראל לומר שירה' מבלי להוסיף 'לעתיד לבוא', אמנם הענין הוא, כי מדת הצדיקים הוא שמיד שהובטחו לדבר טוב אומרים שיר ושבח להשי"ת מיד, אף שעדיין לא נתקיים, מצד האמונה שמאמינים בדבריו ב"ה וב"ש, וזהו הפי' 'עתידין ישראל לומר שירה' על הישועה 'לעתיד לבוא', כלומר על הישועה העתידה לבוא, אף שעדיין לא באה, כי כ"כ יהיו בטוחים בהישועה בחזק אמונתם, שיאמרו שירה עוד קודם שתבוא הישועה כאילו כבר באה, עכ"ד הק', ונראה שזה הוא כוונת 'גנוז לצדיקים לעתיד לבוא', היינו לצדיקים כאלה שאומרים שירה על הישועה 'לעתיד לבוא', ר"ל העתידה לבוא, להם מתגלה

ובזכותו את ישראל למעלה מהטבע, שהרי אינו שייך בטבע כלל, כי משיג שאין שום מציאות זולתו ית', ומתרומם למעלה מעולם הזה, למעלה מן הטבע.

וזהו שהגיד בקדשו בעל ההילולא דודי הקדוש מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע שיש בעל מופת ויש איש מופת, 'בעל מופת' הוא אשר יודע מהמופת אשר פעל בעבודתו, אבל 'איש מופת' נקרא מי שלומד תורה לשמה ועוסק בעבודתו ית"ש בקדושה ובטהרה, ובתורתו ועבודתו הוא מעורר רחמים מן השמים להכליל ישראל הצריכים לישועה ונושעים בזכותו, אף שהוא אינו יודע מה, ע"כ דבריו הקדושים, והמה מותאמים לדברינו, כי מי שעוסק בתורה לשמה הנו בטל ונכנע לגמרי מפני אורו ית"ש, שכן זאת היא מדרגת לשמה, כמו שפירש רש"י ז"ל בגמ' (תענית ז.) משום כאשר צוני ה' אלקי, היינו בלתי לה' לבדו, בלי שום נגיעות, בהתבטלות ממש, ועי"ז נתרומם למעלה מעלה מעוה"ז ונקרא איש מופת, ומעורר רחמים וישועות להכליל ישראל למעלה מן הטבע.

וזה היה מדרגת דודי הקדוש מרן בעל ההילולא זצלה"ה זי"ע, כאשר ידוע גודל התבטלותו כאין ואפס ממש, ומסירות נפשו על אהבת השי"ת ואהבת ישראל, ורבים רבים מישראל נושעו אצלו למעלה מדרך הטבע, שהיה איש מופת, כי נתרומם לגמרי למעלה מעולם הזה, ובודאי גם היום ביומא ההילולא דיליה, גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן (חולין ז:), נתעורר כוחו וזכותו להושיע את ישראל המצפים לישועתו ית"ש למעלה מדרך הטבע, להנצל מהשוונאים הרשעים הסובבים אותנו, ולהתברך בשפע ברכה והצלחה וכל טוב בגשמיות וברוחניות, בני חיי ומזוני וכל מידי דמיטב, רבונו של עולם, בחסדך תגדיל עלי ובגבורתך תצמית אויבי וקמי (סדר הנחת תפילין), בביאת משיח צדקנו, אמן כן יהי רצון.

לאחיו הקדוש מרן אדמו"ר בעל התפארת שמואל זצלה"ה זי"ע, תאמין לי אחי כי יותר הוא מרפא לנפשי לשמוע שיח מרת נפש ישראל אולי אוכל להושיעו, ובפרט כי הוא חושב שזה הוא ישועתו, מלנסוע להרופא, ובודאי גם פטירתו היתה מתוך מסירות נפש בעדינו להאיר לנו בקרב חשיכה, ואין בו משום פגם ומיתה, אלא הוא עדיין חי אתנו, ואין בו שום שבירה ח"ו.

וזהו פירוש אמרם ז"ל (סנהדרין קיא.) חבל על דאבדין ולא משתכחין, ר"ל חבל על אותם האנשים האומרים שפטירת הצדיק הוא בחינת אבידה, בחינת שבירה, כי האמת שהם מוסרים נפשם בעד כלל ישראל להאיר להם, והם עדיין חיים אתנו.

וזהו דאיתא (עי' עקידת יצחק כ"ט תשרי) בשם כ"ק מרן הרבי מלובלין זצלה"ה זי"ע, וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וצדקתו לבני בנים (תהלים קג, ז), ר"ל בזמן שהצדיק הולך מעולם ועד עולם, שהוא ביומא דהילולא דיליה, אז הוא מעורר חסד דלעילא על יראיו, וצדקה לבני בנים, היינו כי זה הוא כל חפצו ומגמתו של הצדיק בעולם העליון להאיר לתחתונים, ומחמת זה עודנו חי, ואין בו משום פגם ומיתה.

זכות מרן בעל ההילולא זצוקלה"ה יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן כן יהי רצון.

על ידי הזכרת הצדיק, שמזכירים דברי תורתו ומדברים במעשיו ודרכיו הקדושים, עי"ז מתקשרים עם הצדיק [ה]

על ידי הזכרת הצדיק, שמזכירים דברי תורתו ומדברים במעשיו ודרכיו הקדושים, עי"ז מתקשרים עם הצדיק, כמו שאמר מרן הבעש"ט הקדוש זצלה"ה זי"ע (תולדות יעקב יוסף פר' חי שרה אות ג) במקום שחושב האדם שם הוא כולו, נמצא שאז בשעה שמזכיר הצדיק הוא יחד

האור הגנוז, כמבואר בדברי קדושת מרן רבינו בעל ההילולא זצלה"ה זי"ע (ישמח ישראל פר' ויחי אות ג) שבתחילה היה האדם יכול להביט ולראות ע"י האור הגדול המופלא מה שיהיה מסוף העולם ועד סופו, היינו מה שיהיה אחר היסורים, כמו מי שמביט ומשקיף בעד הזכוכית ורואה מה שהוא מבחוץ עי"ש, ומפני כן המה אומרים שירה, כי רואים כבר עתה את הישועה העתידה לבוא.

וזהו שאמר רבינו הקדוש "עס איז געוועהזין גוט, עס איז גוט, און עס וועט זיין גוט", היינו שזכה לאור הגנוז שהוא בחינת טוב, ועל כן היה בו בחי' צופה בו מסוף העולם ועד סופו, וראה תכלית הטוב, והוא מבחי' ג' ראשונות שכולן נכללים בכתר (עי"ח שער כג פרק ז).

יתן השי"ת שבזכותו נוושע, בבחינת כתרו ישועה (עי' קהלת יעקב ערך ישועה), בבני חיי ומזוני, אמן כן יהי רצון.

פטירתו היתה מתוך מסירות נפש בעדינו להאיר לנו בקרב חשיכה ואין בו משום פגם ומיתה אלא הוא עדיין חי אתנו [ד]

יש ללמוד מדברי האר"י הק' שירידה בכדי להאיר לאחר במסירות נפש, אינו נקרא ירידה ונפילה, ואין בו משום פגם ומיתה, כמו שלא מיוחס שום פגם בהאור ח"ו מפני שהירידה שלו היתה כדי להאיר.

וזה הוא הענין אצל בעל ההילולא כ"ק מרן אדמו"ר הגאון הקדוש בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע, כאשר יודעים אנחנו מפי השמועה מאבותינו שהיה מוסר נפשו בעד כלל ישראל להאיר להם בין בגשמיות ובין ברוחניות, וכמובא בספה"ק תפארת שמואל (כ"ט טבת אות א) כי פעם כשהיה נחוץ מאוד לנסוע לרופא היה מדבר עם אחד וכמעט שהיתה שעה עוברת, ואמר אז

מיתת צדיקים מכפרת כשמזכירים דברי תורתם ומעשיהם הטובים [ה]

וז"פ 'כשם שיום הכיפורים מכפר כך מיתתן של צדיקים מכפרת', היינו ע"י מיתת צדיקים, כשמזכירים דברי תורתם ומעשיהם הטובים, נעשה תיקון הכלים וזוכים לכל היחודים, ועל ידי זה הסט"א מסתלקת לה, בבחינת יוהכ"פ, דלית ליה רשותא לאסטוני (יומא כ.), ויכולים להוושע בשפע ברכות וחיים ושלום.

רבינו האר"י ז"ל מעיר על גדולת קדושתו וטהרתו, כמה גדולה מעלתו עד אין קץ [ו]

הנה דודי הקדוש והטהור מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע, האדם הגדול בענקים, אי אפשר להגדיר את מהותו בשום הגדרה, כי הגדרתו למעלה מהשגת שכלינו, בבחינת אור מקיף, אבל נלך אצל רבינו האר"י החי זי"ע, אשר מדברי קדשו נוכל להבין אפס מה מגדלותו, במלא מובן המלה.

ומדי דברי בו זכור אזכרנו מעלת גדולת וקדושת דודי זצלה"ה זי"ע, כנודע על פני תבל שכח זכרונו היה למעלה מהשגה אנושית, שלא היה בגדר השכחה כלל וכלל, והנה רבינו האר"י ז"ל מעיד על גדולת קדושתו וטהרתו, כמה גדולה מעלתו עד אין קץ.

וכשם שמסר נפשו בחיים חיותו בעד כלל ישראל בכלל, ובעד מרבית בית אביו הקדוש בפרט, כפי שהיה מרגלא בפומיה 'כל בית אבי הקדוש הם כמו יוצאי חלצ', כך ימליץ טוב עלינו בעולם העליון, ועל כל יוצאי חלצינו בבני חיי ומזוני, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

היה מרגלא בפומיה תמיד לומר שאינו

עם הצדיק, קרוב לאורו, וזהו בחי' תיקון הכלים, התקרבות אל האור.

ובזה יתפרש מה דאיתא בגמרא (יבמות צז.) דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר, היינו אם מדברים ממעשיו ודרכיו הקדושים של הצדיק, אזי שפתותיו דובבות בקבר, ר"ל שבא לבחי' דיבור שהוא בחינת חיים, ע"ד הכתוב (בראשית ב, ז) ויהי האדם לנפש חיה, ותרגמו לרוח ממלא, כלומר שנעשה תיקון הכלים שהוא בחי' חיים, שעל ידי כן הצדיק משפיע לנו מאורותיו ונעשה תיקון הכלים לגבינו.

ומזה נבין הענין מקדושת דוד"ז מאורן של ישראל מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע שכתב בצוואתו הקדושה, ובכל עת אשר תהיו פנוים מצרכיכם ותעסקו במיילי דשמיא תזכרו נא גם אותי השפל והנדכה, עלה"ק, הנה זה הוא לטובתינו, כי על ידי שמזכירים הצדיק מתקשרים עמו וזוכים לתיקון הכלים.

ומה גם כי נודע מבעל ההילולא זצלה"ה זי"ע שהיה בבחינת מייחד יחודים, כמוכא בספה"ק עקידת יצחק (כ"ט טבת אות א) שאמר בדיבוריו האחרונים לפני פטירתו "עס איז געוועהזין גוט, עס איז גוט, און עס וועט זיין גוט", וזה היה הכל ע"י יחודיו הקדושים, ע"כ, כדאיתא בספה"ק דגל מחנה אפרים (פר' מקץ) שע"י היחוד באים כל הטובות והשפעות שפע ופרנסה וחיים ושלום, לזאת כאשר מבואר בכנפי יונה (ח"ב סימן צב) כי ביומא דהילולא של הצדיק מזכירים בשמים צדקותיו ותורותיו, הנה בודאי כך מזכירים את יחודיו, איך שהיה מייחד אותו ית', בבחינת אין עוד מלבדו, ומהתעוררות הלז מסתלקת הסט"א, ונוכל לזכות היום שישפיע לנו ע"י יחודיו הקדושים כל מיני השפעות טובות בין ברוחניות ובין בגשמיות, ולהוושע בשפע ברכות בני חיי ומזוני, אמן כן יהי רצון.

הקדוש 'ישמח ישראל' אשר בשם זה הוא נקרא עולה בגימטריא 'הכתר רב חסד', כי נתעורר על ידו ובזכותו בחי' כתר ונשפע רב חסד, אמנן כן יהי רצון.

השפיע תמיד בקרב תלמידיו וחסידיו מדת הכנעה וביטול ועי"ז השיגו מדת יסוד שהיא בחי' טוב [ח]

מדריגת דודי בעל ההילולא קדישא מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע, שהיה לו תמיד לב נשבר ונדכה, כמו שכתב בצוואתו הקדושה, מששתי את כל כלי ובידי אין, בושתי וגם נכלמתי להרים פני, ובגודל הכנעתו וענות צדקו זכה לבחינת צדיק יסוד עולם, כמו שאמר בלשון קדשו קודם הסתלקותו, "עס איז געוועהן גוט, עס איז גוט, און עס וועט זיין גוט", פירוש, טוב הוא מדת יסוד, כמאמר הכתוב (ישעיה ג, י) אמרו צדיק כי טוב, היינו כי השפיע תמיד בקרב תלמידיו וחסידיו מדת הכנעה וביטול, ועי"ז השיגו מדת יסוד שהיא בחי' טוב, ורמז לזה, 'טוב' בא"ת ב"ש גימטריא 'צדיק יסוד עולם'.

וזהו שאמר אדמו"ר הקדוש מראדזמין זצלה"ה זי"ע על רבינו הק' זי"ע שיש לו 'יוסף הצדיק'ס חן", כי מפאת גודל ענוותנותו זכה כאמור לבחינת יסוד, ומזה השיג החן, כמו שנאמר אצל יוסף הצדיק ע"ה (בראשית לט, ד) וימצא יוסף חן.

ע"י שבירת הלב בא האדם לתיקון הכלים שהוא בנין העולם וזוכה שיופיע ויאיר בקרבו אור הצדיק [ט]

מיתת אהרן, וכן הסתלקות כל צדיק, הוא בחי' הסתלקות האור שהוא שבירת הכלים, אלא שאין השבירה ח"ו מצד הצדיק, כי הצדיק הוא עצם האור, וא"כ הצדיק הוא שלם בלי שום פגם, והשבירה היא רק מצדינו, מחמת חסרוננו. ולבוא לבחי' תיקון הכלים הוא ע"י מדת הכנעה

עושה מאומה, אינו לומד ואינו מתפלל והיה מצטער בצערם של ישראל כצער ממש ובכח זה זכה להיות בשעתו בבחינת מושיען של ישראל [ז]

דברי מרן הרבי מלובלין זצלה"ה זי"ע (זאת זכרון אות א) על הזוה"ק (ח"א קכב:): מאן דאיהו רב איהו זעיר מאן דאיהו זעיר איהו רב, פ' מי שהוא רב בעיניו ומחזיק א"ע לצדיק, אפילו אם הוא באמת צדיק, הוא זעיר בעיני מעלה, שאינו יכול לפעול ישועות לישראל, ומי שהוא שפל בעיניו ומחזיק עצמו לאין, אפילו אם הוא באמת שפל, הוא רב לפני המקום ב"ה, ויוכל לפעול ישועות לישראל, בבחי' מצמיח ישועות, ר"ל כשנעשה אין ואפס הוא מצמיח ישועות לאנשים שבאים אליו להוושע, כי מעורר בחי' כתר שהוא שורש הישועות כולם.

ובזאת המדריגה היה בעל ההילולא דהיום, הוא ניהו דודי הקדוש מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע, כנודע לכל גודל התבטלותו כאין ואפס, שהיה מבטל עצמו בכל רגע לפני השי"ת בהתבטלות ממש, וכנזכר בספה"ק תפארת שמואל (כ"ט טבת אות ד) שהלך תמיד בשבירות לב שאינו עושה מאומה, והיה מרגלא בפומיה תמיד לומר שאינו עושה מאומה, אינו לומד ואינו מתפלל, [איך טוה כסדר גארנישט, נישט איך לערען, נישט איך דאווען], והיה מצטער בצערם של ישראל כצער ממש, כמו שסיפרו החסידים אשר בעת שבאו לפניו במר נפש נתחווור פניו כסיד ולא היה יכול לשית עצות בנפשו, ובכח זה זכה להיות בשעתו בבחינת מושיען של ישראל, שהיה מפורסם כפועל ישועות לכל המון בית ישראל הבאים בצל קורתו, למעלה מדרך הטבע.

וכאשר אמרו רז"ל (חולין ז:): גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, הנה בטח נוושע גם היום ביומא דהילולא דיליה בשפע ברכה וחסדים רבים, למעלה מן הטבע. והרמז הוא, כי שם ספרו

וע"ז מוקנן הנביא (ישעיה נז, א) הצדיק אבד ואין איש שם על לב, 'הצדיק אבד', היינו הסתלקות השפעתו כדאיתא (פרדס שער כג פרק א), שהוא בחינת שבירת הכלים, שהשפעתו נאבדה, 'ואין איש שם על לב', ר"ל שאין משימים לנגד עיניהם דבר זה שיכולים לתקן השבירה על ידי לב נשבר ונדכה באמצעות זכירת שבירות לבו של הצדיק.

ואולי מרומז מדברינו בדברי הכתוב (תהלים קז, מ) ויתעם בתוהו לא דרך, פי' כשדרך הצדיק נאבד ח"ו ואין מזכירים שבירות לבו הטהור, אז הרי זה בחינת שבירת הכלים, חורבן העולם, שהוא בחי' תוהו, כי לא מתקנים השבירה.

אם מדברים במעשיו ודרכיו הקדושים של הצדיק ובאים עי"ז לשבירת הלב אזי שפתותיו דובבות בקבר היינו שנתעורר בחי' דיבור שהוא בחי' חיים [ט]

כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר (יבמות צז), היינו אם מדברים במעשיו ודרכיו הקדושים של הצדיק ובאים עי"ז לשבירת הלב, אזי שפתותיו דובבות בקבר, היינו שנתעורר בחי' דיבור שהוא בחי' חיים, כמ"ש (בראשית ב, ז) ויהי האדם לנפש חיה, ותרגומו לרוח ממללא, ר"ל שנעשה תיקון הכלים, והאורות חוזרים אלינו, בבחינת תחיית המתים (עי' ע"ח שער יח פרק א), ואז אנחנו זוכים לחסד עילאה שהוא בחי' מלך הדר (זוה"ק ח"ג קמב). שעל ידו נעשה התיקון, דעולם השבירה שהוא הסתלקות האורות מהכלים הנו בחינת חושך שהוא דין, אבל בזמן תיקון הכלים שחוזרים האורות אז באים החסדים, כדאיתא בכתבי האריז"ל (ליקושי תורה פר' בראשית) שכל אור הוא חסד.

ושבירות לב, שהרי השבירה היתה מחמת שכל אחד התגאה לאמור אני אמלך ולא נתבטלו זה לזה, כדאיתא (ע"ח שער יא פרק ה) שהיו כדמיון אנשים נפרדין איש לדרכו פנה ולא היה ביניהם אהבה וחיבה, וכ"ש שלא התבטלו להשי"ת, אבל ע"י שבירת הלב בא האדם לתיקון הכלים שהוא בנין העולם, בחינת מלך הדר שממנו התחיל החיות, [כדברי קדושת מרן בעל ההילולא זצלה"ה זי"ע (ל"ג בעומר אות ה) שנקרא הדר ע"ש שהיה מהדר ומחזיר המלוכה למרי שמיא], וזכה שיופיע ויאיר בקרבו אור הצדיק.

וע"כ זאת העצה היעוצה, להעלות על לב ולהזכר בשבירות הלב של הצדיק שהיה לו כל ימי חייו בעלמא הדין, וכ"ש בעת פטירתו מן העולם, שאז מייחד יחוד במסירות נפש עד שמתוך יחוד זה הוא מסתלק מן העולם בהתבטלות ממש, וכאשר נזכרים בשבירות לבו של הצדיק הנה מזה באים להתבטלות ושבירת הלב וזוכים לתיקון הכלים ובנין העולם.

וכדברים האלה אמר בקדשו כ"ק מרן אאמו"ר זצלה"ה זי"ע (אמונת משה כ"ט טבת אות טז) הטעם שנקרא יום הזכרון של צדיקים יומא ההילולא, כי כמו שבחתונה שוברים כלי וע"י היחוד שאח"כ נגמרים הנישואין, כמו כן ביומא ההילולא של הצדיק שנזכרים בגדלותו וצדקתו, באים על ידי זה לשבירת הלב ומקבלים ע"ע לעבוד את השי"ת לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה, נמצא דהוא ממש כמו בחתונה ששוברים כלי ואח"כ בא היחוד, כמו"כ כאן אחר שבאים לשבירת הלב זוכים לייחד יחודים, ומשום זה נקרא אותו היום יומא ההילולא, עכדה"ק, והיינו כדברינו, כי על ידי שבירות הלב נעשה בחי' תיקון הכלים, וע"י תיקון הכלים נעשה היחוד, וזה הוא בחינת שבירת זו היא טהרתן (עי' עבודת ישראל פר' בהר), שע"י השבירה עצמה נתגלה עולם התיקון כמו שכתב אאמו"ר זצלה"ה בדבריו הק' עיי"ש.

זאת על לבנו לזכור בשבירות לבו הטהור, וכל שכן גדול ההתבטלות שהשריש בנו בימיו האחרונים, כנזכר בשמו בהקדמת ספרו הק' שאמר בימיו האחרונים קודם הסתלקותו 'שהיה עובד על מדת שמחה לשמח לבבות ישראל', היינו להכניס בקרב ישראל מדת הכנעה שהיא השלימות, שמתוך כך יוכלו לזכות לשמחה, כמבואר בנתיבות (נתיבות עולם נתיב השלום פרק א) על הפסוק (משלי יב, כ) וליועצי שלום שמחה, כי השמחה הוא כאשר הוא בשלימות, הנה בטח נוכל לזכות ביזמא דהילולא דיליה לתיקון הכלים ויתעורר עלינו בחי' מלך הדר, חסד עילאה, ונוכה לכל טוב, אמן כן יהי רצון.

חבל על דאבדין ולא משתכחין - חבל על הצדיקים שביטלו את עצמם לגמרי לאואסב"ה - שנפטרו מן העולם [י]

איתא בספה"ק כנפי יונה (ח"ב סימן צב) סוד הילולא דצדיקאי שביום פטירת הצדיק אין עסק בכל העולמות לעסוק בשום תורה, כי אם במעשיו הטובים ובתורתו שחידש, דומיא דכתובה הנקראת בהילולא דחתן, שאין נקרא שם כי אם הכתובה לעסקי החתן והכלה, וזהו שאמרו בגמרא (ברכות ו:): אגרא דבי הלולי מילי, שמזכירים בשמים מיליו ודבריו שחידש בתורה.

פי' הדברים, כמו שהכתובה אשר היא חיובים מהחתן להכלה אינה נעשית רק על ידי שהכלה מסלקת רשות עצמה ומבטלת רצונה ודעתה גבי הבעל והוא קונה אותה מהפקר, כך התורה שחידש הצדיק הנה היא תורה לשמה, כפירוש רש"י ז"ל (תענית ז.) משום כאשר צוני ה' אלקי, שזה הוא מתוך ביטול דעתו ורצונו להשי"ת כאן ואפס ממש, וזה נזכר במרום ביזמא דהילולא דיליה.

וזהו חבל על דאבדין ולא משתכחין (סנהדרין

זכר צדיק לברכה, הזכרת הכנעתו ושבירת לבו של הצדיק מביא ברכה [ט]

זכר צדיק לברכה, ר"ל כשמזכירים הכנעתו ושבירות לבו של הצדיק, אשר זה הוא תוכן מהות צדקותו - כמו שאמר הכתוב (תהלים קמז, ו) מעודד ענוים ה' משפיל רשעים עדי ארץ, משמע שזה הוא דבר והיפוכו, שהענוה היא הצדקות (עי' בינה לעתים חלק א דרוש כז), וכמבואר בזה"ק שכן הוא טבע הצדיקים (ח"ב ריח.), על ידי זה באים לידי הכנעה שהיא השלימות, ומכאן נעשה תיקון הכלים שהוא בחי' שלימות, בלא שבירה, וממילא זוכים לברכה, כדאיתא בזה"ק (שם רצו.) לית ברכתא שריא במלה פגימא וחסירא אלא באתר שלים.

א"ז מרן אדמו"ר הזקן זצלה"ה זי"ע אמר על דודי הק' בעל הילולא זצלה"ה זי"ע שהוא טהור וטהור הוא נצחי עד עולם [ט]

דודי הק' מרן אדמו"ר בעל תפארת שמואל זצלה"ה זי"ע הגיד בשם קדושת אביו, הוא אא"ז מרן אדמו"ר הזקן זצלה"ה זי"ע, שאמר על דודי הק' בעל הילולא זצלה"ה זי"ע שהוא טהור, וטהור הוא נצחי עד עולם, כמו שנאמר (תהלים יט, י) יראת ה' טהורה עומדת לעד, היינו שכח התבטלותו והכנעתו הנוראה - כאשר עולה מצוואתו הק' בלשון קדשו, מששתי את כל כלי ובידי אין, בושתי וגם נכלמתי להרים פני וכו', רחמו נא וחוסו עלי, ואל תאמרו כדרך החסידים שרק מענוה יתירה הנני מדבר דברים אלה רק בתקשו רחמים רבים עבור נשמותי כבעבור איש פשוט וכו' - אשר היא היא שורש הטהרה, כדאיתא בזה"ק (ח"ג רכד:) זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה (תהלים נא, יט) כגוונא דכלי חרס דאתמר בהון (כלים ב, א) נשברו נטהרו, כח זה עומד וקיים לעד, ובהעלותו

תנועה אז יתפרדו כל פועלי און, וכשהסט"א איננה המקטרגים והמסטינים מסתלקים, ואז בא ברכה שפע וחיים ושלום וכל טוב.

וזוהו זכר צדיק לברכה (משלי י, ז), היינו ע"י שמזכירים תורת הצדיק ועבודתו הקדושה שנעשו לשמה, מחמת ציווי ה', בלתי לה' לבדו, בלי שום פניות, נתעורר מדת כתר הנקרא אין (ע"י זוה"ק ח"ג רפח:), ואז נמשך הברכה, כמאמר הזוה"ק (תיקו"ז קכ:), כתר איהו רישא ומבועא דכל ברכאן.

כן היום כאשר מזכירים תורתו ומעשיו של דודי הקדוש מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע שהיו בלתי לה' לבדו, כאשר ידוע ומפורסם לכל גודל הכנעתו וענותו צדקו שהיה לבו כחרס הנשבר, יעזור השי"ת שנזכה לברכה, וישפע ממרום שפע ברכה והצלחה וחסדים גדולים, אמן כן יהי רצון.

מחיבת הקב"ה מסבב להצדיקים וחסידים בעת פטירתם ענין מסירת הנפש על קידוש שמו ית' ויחוד נפלא [יא]

איתא בספה"ק ישמח ישראל (פר' חיי שרה אות א) בשם כ"ק אא"ז מרן הסבא קדישא מאלכסנדר זצלה"ה זי"ע שמחיבת הקב"ה מסבב להצדיקים וחסידים בעת פטירתם ענין מסירת הנפש על קידוש שמו ית' ויחוד נפלא, למען תצא נשמתם בקדושה ובטהרה מתוך יחוד ה', עכ"ד, כן על דרך זה נסתבב גילוי זה למשה רבינו קודם הסתלקותו, לגלות לעדת עם קודש את יחוד ה' האמיתי, שאין שום מציאות בעולם זולת מציאותו ית"ש, רק הכל בטל לאורו ית' אשר אין עוד מלבדו.

ומתוך כך נמתקים כל הדינים לרחמים וחסדים, כי ע"י ההתבטלות, שמישיגים שהכל ממש בטל לאורו ית', ואין מאומה זולתו, על ידי זה באים לבחינת אין שהוא מדת כתר, ושם הוא רחמים גמורים, אמן כן יהי רצון.

קיא.), כלומר חבל על הצדיקים האלה שנפטרים מן העולם, ולא משתכחין, היינו שגם בחיים חיותם לא היה נמצא אצלם שום עצמיות וישיות, כי היו מתבטלים לגמרי לאור אין סוף ב"ה כאין ואפס, והיו באים בהתבטלותם לידי הכרה שאין עוד מלבדו, שאין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש, כדאיתא בנתיבות (נתיב הענוה פרק א) כי מי שרוחו נשברה כאילו הוא מבטל עצמו מן המציאות לגמרי כי הוא ית' הכל ואפס זולתו.

כשנזכרים התלמידים בשבירות לב רבם בחיים חיותו ובאים על ידי זה בעצמם לידי ביטול ושבירות לב מכניסים השי"ת לרשותו [י]

היראציית נקרא יומא דהילולא שהוא מלשון חתונה, כי כמו שבחתונה הכלה מבטלת עצמה לדעת הבעל ואז הוא מכניסה לרשותו, כמו כן ביומא דהילולא של הצדיקים נתעורר התבטלותם לאוא"ס ב"ה, בבחינת אין עוד מלבדו, ומה גם כשנזכרים התלמידים בשבירות לב רבם בחיים חיותו ובאים על ידי זה בעצמם לידי ביטול ושבירות לב, ועל ידי זה מכניסים השי"ת לרשותו, כאמרו (ישעיה נז, טו) אשכון את דכא ושפל רוח, אתי דכא אני את דכא (סוטה ה.).

ולא עוד, אלא שע"י שמזכירים את הצדיק ומתבטלים אליו, הרי הם מתקשרים עמו, כדברי מרן מוהר"י בעש"ט זצלה"ה זי"ע (תולדות יעקב יוסף פר' חיי שרה אות ג) במקום שמחשבת האדם מצויה שם הוא כולו, ונמצא שהם יחד עם הצדיק בעת יחודיו, שהיה מתבטל תמיד בחיים חיותו לאוא"ס ב"ה, וכל שכן לאחר פטירתו, גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן (חולין ז:), שאז היחוד והביטול הוא ביתר שאת וביתר עוז, ועל ידי זה מתבטלת כל הסטרא אחרא, כדאיתא בשם הבעש"ט זצלה"ה (שם פר' נח אות ג) שאחר שידע האדם שאלופו של עולם הוא בכל

מפי ספרים וסופרים

סיפורי קודש, עובדות והליכות
מתוך הספר 'ליקוטי רשימות' הנערך מחדש
ע"י הרב אברהם דוד גוטמן הי"ו
פורסם ב'אמרות טהורות' גליון אלף פ"ח שנת תשע"ו

אולם למרבה הצער לא הועילו כלום. המשיכה ונסעה לרופא אחר מפורסם יותר, שרשם תרופות חדשות, אולם גם הוא לא הצליח לעלות מזור לאשה. כך התגלגלה האשה מרופא לרופא, עד שלבסוף החליט הבעל לנסוע לרבינו הקדוש הישמח ישראל זצלה"ה זי"ע.

ממחשבה למעשה קם האיש ושכר בעל-עגלה ונסע לאלכסנדר. תיכף בהיכנסו לרבינו החל מתאר בקול בוכים את מצבה הקשה של אשתו, אשר באו מים עד נפש, וכל הרופאים נלאו למצוא מזור ותרופה למחלתה. המתין רבינו עד שסיים, אז אמר לו שיש לו סגולה לקחת סם פלוני ולערבבו עם סם אחר ולמרוח את התערובת על החולנית ובעזרת השי"ת תרפא.

בלב שמח יצא האיש מרבינו, ופנה תיכף לשוק לקנות את הסממנים שהורה לו רבינו, ונסע לביתו שמח וטוב לב על ישועתו הקרובה. לאחר טלטולי הדרך הגיע הביתה ותיכף טחן הסממנים והחל לערבבם יחד להכנת המשחה, אולם שוד ושבר, החומרים אינם מתערבבים טוב. הלה לא ידע נפשו מרוב צער, אולם מיד התחזק באמונת חכמים שאם הצדיק אמר למרוח את שני הסממנים יחד בודאי אפשר לעשות זאת, וכך המשיך לערבב ולערב במשך מספר שעות, כשבכל העת הוא מחזק עצמו באמונת חכמים, עד שלבסוף הצליח לערבבם, ותיכף נתן התערובת לאשתו שתמרח על עצמה, ובתוך מספר שעות נעלמה המחלה כלא היתה.

לימים חלתה אשת אחד החסידים, אשר דבר המעשה הלו הגיע לאזניו, ונסע גם הוא לרבינו

ערך השמחה

כידוע היה הגה"ח רבי אברהם יוסף פישער ז"ל מאלכסנדר ה'מלמד' של בני כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'תפארת שמואל' זצלה"ה זי"ע (ראה תפארת רבותינו עמ' קסו).

בשעתו לימד את בנו הגדול של ה'תפארת שמואל', הוא ניהו הרה"ק רבי שרגא פייביל מראדום זצ"ל הי"ד, את דרשת הבר מצוה שלו, ובהכנסו לעול המצוות נכנס עם חתן הבר מצוה אל הרבי, כ"ק מרן אדמו"ר הזקן זצלה"ה זי"ע, לומר לפניו את הדרשה כפי שהיה נהוג בימים ההם.

כשיצאו פגש אותם כ"ק מרן אדמו"ר בעל הישמח ישראל זצלה"ה זי"ע, ששאל אותם מהיכן הם באים, ואמר לו רבי אברהם יוסף כי הינם באים מבית הרבי, שם השמיע חתן הבר מצוה את דרשתו. נענה הישמח ישראל ואמר לו: מסתמא קיבלת עבור זה חמש עשרה זלוטי. נדהם ר' אברהם יוסף ושאל בהתפעלות: מהיכן יודע מר זאת. ענה הישמח ישראל ואמר: אין זה רוח הקודש, אלא שהנני יודע להעריך שמחה של בן אדם, ואת השמחה שלך הערכתי בשווי של חמש עשרה זלוטי. [מפי הגה"ח רבי יהושע קריסטאל ז"ל]

אמונת צדיקים

סיפר הרה"ח הישיש ר' משה בוים ז"ל:

מעשה באחד מיהודי פולין, שלא מעדת החסידים, שאשתו חלתה במחלה קשה רח"ל. היא הלכה לרופא שנתן לה תרופות וסמים שונים,

צדיק גזר

גיסי הרה"ח ר' יעקב יצחק דעמבינסקי ז"ל, [בן הרה"צ רבי בצלאל, חזב"נ כ"ק מרן אדמו"ר הזקן זצלה"ה זי"ע], הזכיר פעם את אשתו, היא אחותי ע"ה, לפני דודו רבינו הק' בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע, שהיא סובלת ממחלת "שליקעכץ" והדבר מעיק לה מאוד. השיב לו רבינו הק': תגיד לה שאני אמרתי "זי זאל נישט שליקעכץ"! וכך עשה והוטיב לה.

כעבור שנה או יותר שאל רבינו זצלה"ה את ר' יעקב יצחק: מה עם ה"שליקעכץ"? והשיב שאמנם חדל, אבל במקרה רחוק מאוד חוזר שוב. נענה רבינו ואמר: תגיד לה בשמי שאמרתי "זי זאל גארנישט שליקעכץ"! וכך עשה, ומאז חדל לגמרי. [פני]

הבן עם הבת

סיפר הר"ר ישראל יצחק ראזענבלום ז"ל מקווינס, שאביו הרה"ח ר' משה אביגדור ז"ל, [מצד אמו נכד הגה"ק מדאברז'נסק זצלה"ה], היה פעם בלאדז עבור מסחרו, וכשהגיע יום חמישי וראה שלא יוכל לחזור לעירו זדאנסקא-וואלע על שב"ק, החליט לנסוע לאלכסנדר אל רבן של ישראל מרן בעל הישמח ישראל זצלה"ה זי"ע. כשנכנס לקבל שלום, ביקש מרבינו ז"ל שירשה לו להטמין אצלו את כספו עד אחר שבת, וכך עשה.

במוצאי ש"ק כשנכנס לקבל פרידת שלום, אמר לו רבינו, כי הוא צריך סכום כסף עבור איזה "צוועק". השיב לו ר' משה אביגדור: הרי ה"בייטל" שלי נמצא אצל הרבי. אמר לו רבינו: אני רוצה שאתה תתן. נענה ר' משה אביגדור ואמר: גם אני צריך [כי היה אז חשוך בנים רח"ל]. אמר לו הישמח ישראל זצלה"ה זי"ע: "און אויב ס'וועט זיין א מיידל, וועל איך דיך נישט הייסן צוצאלען כמנין בת" [=אם זה יהיה בת, לא הורה לך להוסיף למנין בת]. וכך הוה באותה שנה נולדה לו בת.

בשנה האחרונה לחיי רבינו, באחד משמחות

הק' לבקש ברכה עבור אשתו. רבינו בירכו בברכת רפואה שלימה, אולם את דבר הסגולה לא הגיד. נשתומם החסיד על הדבר, והרהיב עוז בנפשו לשאול אם כדאי לו גם כן לעשות את הסגולה האמורה. הגיב רבינו בביטול באומרו 'אם אתה רוצה לעשות תעשה', כאילו אמר שאינו רואה בכך צורך. וכך הוה. עוד לפני שהספיק לעשות את הסגולה נרפאה אשתו.

הוסיף רבי משה ז"ל ואמר בשם חסידים שהסבירו אשר באמת לא היה בתערובת שום כל סגולה ורפואה, אלא שרצה רבינו לפעול עבור האישי ישועה על ידי שיטרה טירחה מרובה באמונת צדיקים ובזכות זה יושע, משא"כ החסיד לא היה צריך לזה. [מרשימות הר"ר שמעון מנחם רוזן שיחי]

בעל החלומות

סיפר לי הרה"צ הקדוש רבי יעקב בונם זצלה"ה, בן כ"ק מרן אדמו"ר בעל תפארת שמואל זצלה"ה זי"ע:

פעם בא לרבינו זצלה"ה יהודי אחד – בלתי מוכר – מלאדז, שהיה צריך לישועה, ותוך כדי נתינת ה"קוויטל" הוסיף נימוק לביאתו, כי חלם שעליו לנסוע לשלושה אדמור"ם, לאלכסנדר, לזגיערז', ולעוד אחד, [את השלישי שכחת].

הסב הישמח ישראל את פניו אל המקורבים שהיו נוכחים, ואמר בצחוק על שפתיו: "גיבט'ס נאר א קוק, דער בעל החלומות שטעלט מיר אריין צווישן צוויי רבילעך" [-הביטו וראו, בעל החלומות מעמיד אותי בין שתי רבילך]!! והמשיך הלאה לענות להאיש, כאשר בסיימו אמר לו: אינך צריך לנסוע הלאה. מילא לזגיערז' אם אתה רוצה סע, כי זה קרוב מאוד ואינך צריך להוציא לשם כך הוצאות, אבל לשם, שהנסיעה קשורה בהוצאות אינך צריך לנסוע...

[מרשימות הרה"ח רבי בעריש בויםגאלד ז"ל]

ה'ישמח ישראל' זצלה"ה זי"ע על כס ההנהגה נתיידד עם הרה"ק רבי אלתר ישראל שמעון מנאוואמינסק זצלה"ה זי"ע, עמו נדמנן לשהות יחד במרחץ 'קיסינגען' שבגרמניה, והיו רגילים להחליף ביניהם מכתבים, כשה'ישמח ישראל' כותב אליו 'לכבוד אהובי כאחי'.

אחרי פטירת ה'ישמח ישראל' בשנת תר"ע כשהדפיסו את ספרו הקדוש שאלו את הרבי מנאוואמינסק זצ"ל: מה הוא אומר לספר ישמח ישראל? נענה ואמר כי מהיכרותו עם הרבי מאלכסנדר הוא יודע שהוא גדול יותר מספרו !!

[מכתבי הרה"ח ר' אברהם יצחק ברומברג ז"ל ששמע מפי בנן]

משבר ומגביה

הרה"ח המפורסם רבי משה בטלן ז"ל, זכה בצעירותו להסתופף בצל כ"ק מרן רבינו הקדוש בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע, ולמרות שהיה אז עדיין רך בשנים, לא פסק מלדבר אודות גודל קדושתו וצדקתו, חכמתו ופקחותו, ועד זקנה ושיבה היה חוזר על דברי תורה ושיחות קודש שזכה לשמוע מפה קדשו.

גם בערוב ימיו, כשכבר נטה אהלו לעיר סקווירא, שם שימש נאמנה את הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זצלה"ה זי"ע, החזיק עמו תמיד את הספר הקדוש ישמח ישראל והגה בו רבות.

פעם שאל ממנו רבו הרה"ק מסקווירא זצ"ל את הספר, וישב ולמד בו עד שסיים את שני חלקיו. לאחר מכן אמר לרבי משה: הן ספרים אלו דומים אל דרך טשערנאביל, שמתחילה משבר את האדם ואח"כ מגביהו מחדש ומחזירו לשמחתו הראשונה !

[מפי הרה"ג ר' שמעון הירשער שליט"א מלונדון,

סעודת ליל שב"ק פרשת וארא תש"ע בעיר לאדו,

בעת מסע הקודש לאלכסנדר במלאת מאה שנה

להסתלקות רבינו]

נישואי נכדי רבינו הזקן זי"ע, [אשר כידוע היה ה'ישמח ישראל' ה'עומד' בכל התונות המשפחה], קרא לו רבינו ואמר: "משה אביגדור, משה אביגדור, דו דארפסט דאך א ביין [כשכוונתו ל'בן'], דא האסטו א ביין", ונתן לו עצם בתור שיריים. לשנה הבאה נולד לו בן זכר, וכבר נקרא על שם רבינו 'ישראל יצחק'.

[מפי הרה"ח ר' יחיאל מרדכי ראזענבערג ז"ל ששמע מר'

ישראל יצחק]

לא רק אצל הרבי...

פעם אחרת בהיות ר' משה אביגדור הנ"ל באלכסנדר אצל רבינו הקדוש ה'ישמח ישראל' זצלה"ה זי"ע, הרהר לעצמו בעת עמידתו בתפילה בסמוך לרבינו הק', שכאשר נמצאים אצל הרבי "דארף מען זיך פארבעסערען", וחשב בענין שותי ה' לנגדי תמיד.

לאחר התפילה פנה אליו רבינו ואמר לו: גם בבית צריך לחשוב 'שותי', לא רק אצל הרבי !!

[כנ"ל ששמע מפי הרה"צ רבי בעריש דעמבינסקי זצ"ל]

הסובל ומעלים עין מסוררים

פעם אחת בעת שקיבל רבינו זצלה"ה אנשים לעצה ולברכה – וכפי הנהוג באלכסנדר עמדו אז רבים מסביב לחדר לחזות בעבודת הקודש – ניגש איש אחד ושוחח עם רבינו, ובסיימו את דבריו אמר לו רבינו בזה הלשון: רק הקב"ה שהוא סובל ומעלים עין מסוררים יכול לעזור לך, ופטרו לשלום. כשיצא האיש מהחדר, אמר רבינו להסובבים אותו, יהודי זה יש לו ססוך עם יתומים, ורוצה שאסכים עמו לעשות להם עוולה חלילה, על כך אמרתי לו כי רק השי"ת שהוא סובל ומעלים עין מסוררים יכול לעזור לך, לא אנכי.

[מכתבי חסידים]

גדול יותר מספרו

בשנים הראשונות לאחר שעלה כ"ק מרן רבינו

